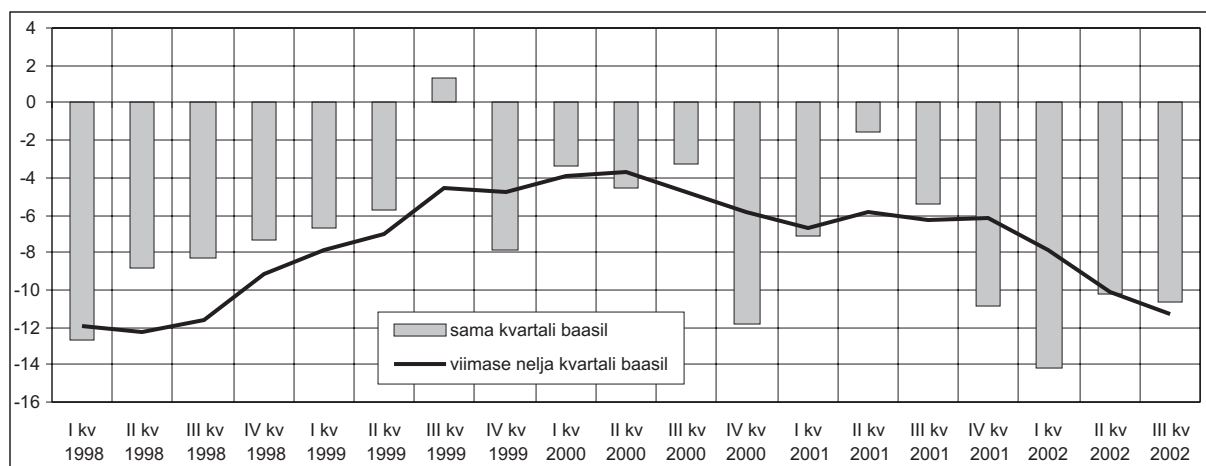


EESTI 2002. AASTA III KVARTALI ESIALGSE MAKSEBILANSI KOMMENTAAR

Eesti maksebilansi jooksevkonto puudujäägiks kujunes 2002. aasta III kvartalis 2,9 miljardit krooni, mis moodustas ca 10,6% antud kvartali oodatava sisemajanduse koguprodukti (SKP) suhtes ning oli võrreldes II kvartaliga absoluutmahult 0,2 miljardit krooni väiksem. Viimase nelja kvartali jooksevkonto negatiivse saldo suhe sama perioodi SKPsse on samas suurenenud ca 11,4%ni (vt joonis 1). Maksebilansi üldbilanss oli väikese ülejäägiga ja keskpanga reservid kasvasid 26 miljoni krooni võrra (vt tabel 1).



Joonis 1. Jooksevkonto saldo SKP suhtes (%)

Esialgne maksebilanss peegeldab muu maailma taustal vägagi kiiret Eesti majanduskasvu, mis teatavasti oli esmahinnangu järgi III kvartalis 7%. Sisenõudluse märkimisväärne tugevnemine on Eesti majandusele iseloomulik 2001. aasta sügisest alates ning seetõttu on kaubabilansi puudujääk SKP suhtes möödunud aasta III kvartalist alates pidevalt suurenenud, jõudes 15,4%lt 18,4%ni SKP suhtes.

Kaupade ja teenuste kogubilansi puudujääk suurenes võrreldes II kvartaliga ja moodustas 2,4 miljardit krooni. Püsiv kõrge sisenõudlus ja Eesti peamiste kaubanduspartnerite jätkuvalt nõrk majanduskonjunktuur põhjustasid juba teist kvartalit järjest väliskaubandusbilansi 5 miljardi kroonise puudujäägi. Nii kaupade välja- kui sissevedu vähenes eelmise kvartaliga võrreldes 3–4%. Võrreldes 2001. aasta III kvartaliga oli kaubaeksport 14 ja -import 18% suurem.

Kaupade välja- ja sissevedu vähenes normaalekspordi ja -impordi kahanemise tõttu vastavalt 5 ja 3%. Tööstuskaupade osatähtsus ekspordis jäi eelmise kvartali tasemele, impordis aga suurenes 7%. Kaupade väljaveos domineerisid puit ja sellest valmistatud tooted, masinad ja seadmed ning tekstiilitööstuse tooted, neist viimatinimetatud on seotud valdavalt allhanketöödega. Sisseveos olid olulisemad kaubagrupid masinad, keemia- ja garderoobikaubad ning transpordivahendid. Import töötlemiseks suurenes vahetarbimiskaupade, peamiselt elektroonikatoodete komponentide sisseveo kasvu tõttu. Eesti peamisteks väliskaubanduspartneriteks olid Euroopa Liidu riigid, mille osakaal Eesti kaubavahetuses moodustas 67%.

Tabel 1. Eesti maksebilanss (mln kr)¹

	1998	1999	2000	2001					2002		
	Kokku	Kokku	Kokku	I	II	III	IV	Kokku	I	II	III
Jooksevkonto	-6 760,2	-3 607,7	-5 093,4	-1 559,6	-401,2	-1 319,0	-2 631,0	-5 910,8	-3 421,1	-2 951,7	-2 859,1
Kaupade ja teenuste bilanss	-7 676,2	-3 755,4	-3 569,0	-1 023,8	-289,6	-671,1	-1 660,5	-3 645,0	-2 489,5	-2 138,0	-2 434,5
Kaubandusbilanss	-15 725,5	-12 096,9	-13 143,6	-3 041,1	-3 029,5	-3 789,0	-3 945,6	-13 805,2	-3 908,2	-4 983,9	-4 923,7
Kaupade eksport f.o.b	37 786,3	36 995,2	56 345,9	16 192,4	15 965,0	12 301,8	14 183,2	58 642,4	13 151,1	14 603,4	13 995,2
Kaupade import f.o.b	-53 511,8	-49 092,1	-69 489,5	-19 233,5	-18 994,5	-16 090,8	-18 128,8	-72 447,6	-17 059,3	-19 587,3	-18 918,9
Teenuste bilanss	8 049,3	8 341,5	9 574,6	2 017,3	2 739,9	3 117,9	2 285,1	10 160,2	1 418,7	2 845,9	2 489,2
Teenused: kredid	20 804,0	21 951,9	25 485,8	5 802,1	7 351,0	7 925,7	7 787,7	28 866,5	6 887,5	9 268,1	8 769,6
Teenused: deebet	-12 754,7	-13 610,4	-15 911,2	-3 784,8	-4 611,1	-4 807,8	-5 502,6	-18 706,3	-5 468,8	-6 422,2	-6 280,4
Tulude bilanss	-1 164,0	-1 505,8	-3 483,4	-1 136,8	-915,9	-1 223,0	-1 650,4	-4 926,1	-1 501,4	-1 383,7	-984,0
Tulud: kredid	1 871,8	1 964,3	2 008,0	594,6	657,3	707,6	1 035,2	2 994,7	636,9	742,8	1 241,4
Tulud: deebet	-3 035,8	-3 470,1	-5 491,4	-1 731,4	-1 573,2	-1 930,6	-2 685,6	-7 920,8	-2 138,3	-2 126,5	-2 225,4
Ülekannete bilanss	2 080,0	1 653,5	1 959,0	601,0	804,3	575,1	679,9	2 660,3	569,8	570,0	559,4
Ülekanded: kredid	2 424,2	2 257,5	2 454,8	724,0	923,1	711,6	815,4	3 174,1	798,2	836,4	785,1
Ülekanded: deebet	-344,2	-604,0	-495,8	-123,0	-118,8	-136,5	-135,5	-513,8	-228,4	-266,4	-225,7
Kapitali- ja finantskonto	6 869,8	5 916,6	7 512,1	-1 359,0	1 373,8	1 166,5	4 325,7	5 507,0	3 829,9	2 333,2	2 225,5
Kapitalikonto	25,2	17,8	278,5	16,3	44,6	11,4	17,7	90,0	39,0	46,1	30,2
Finantskonto	6 844,6	5 898,8	7 233,6	-1 375,3	1 329,2	1 155,1	4 308,0	5 417,0	3 790,9	2 287,1	2 195,3
Otseinvesteeringud	7 989,7	3 208,2	5 601,4	2 971,7	260,0	809,2	1 860,4	5 901,3	1 728,5	281,1	-57,1
Välismaale	-81,7	-1 239,8	-1 043,1	-294,3	-1 327,3	-1 422,8	-483,9	-3 528,3	-308,1	-884,6	-696,1
Eestisse	8 071,4	4 448,0	6 644,5	3 266,0	1 587,3	2 232,0	2 344,3	9 429,6	2 036,6	1 165,7	639,0
Portfelliinvesteeringud	-23,4	156,0	1 854,9	1 323,4	243,3	298,6	-236,0	1 629,3	-1 069,6	2 118,2	1 983,1
Nõuded	-127,9	-1 894,9	573,0	-62,4	83,5	546,8	-339,1	228,8	-1 108,4	83,5	-1 443,4
Omandiväärtpaberid	500,8	187,0	53,3	431,4	-5,9	-30,9	-158,1	236,5	-5,4	74,5	-50,3
Võlaväärtpaberid	-628,7	-2 081,9	519,7	-493,8	89,4	577,7	-181,0	-7,7	-1 103,0	9,0	-1 393,1
Kohustused	104,5	2 050,9	1 281,9	1 385,8	159,8	-248,2	103,1	1 400,5	38,8	2 034,7	3 426,5
Omandiväärtpaberid	401,1	3 292,3	-538,8	-1,9	502,6	-143,7	211,4	568,4	315,7	517,0	-103,6
Võlaväärtpaberid	-296,6	-1 241,4	1 820,7	1 387,7	-342,8	-104,5	-108,3	832,1	-276,9	1 517,7	3 530,1
Muud investeeringud	-1 121,7	2 534,6	-222,7	-5 670,4	825,9	47,3	2 683,6	-2 113,6	3 132,0	-112,2	269,3
Nõuded	-2 480,2	-1 651,2	-2 819,3	-5 271,3	-1 974,2	481,0	1 562,7	-5 201,8	-649,9	-664,7	2 367,6
Pikaajaline kapital	-786,5	421,8	-1 108,7	-536,4	-500,5	487,1	227,1	-322,7	274,1	95,5	-1 064,5
Lühiajaline kapital	-1 693,7	-2 073,0	-1 710,6	-4 734,9	-1 473,7	-6,1	1 335,6	-4 879,1	-924,0	-760,2	3 432,1
Kohustused	1 358,5	4 185,8	2 596,6	-399,1	2 800,1	-433,7	1 120,9	3 088,2	3 781,9	552,5	-2 098,3
Pikaajaline kapital	1 258,4	1 691,5	-549,9	695,5	838,0	139,6	141,3	1 814,4	963,2	-169,4	-887,8
Lühiajaline kapital	100,1	2 494,3	3 146,5	-1 094,6	1 962,1	-573,3	979,6	1 273,8	2 818,7	721,9	-1 210,5
Vead ja täpsustused	16,8	-511,3	-148,2	464,7	-294,9	-438,5	-57,7	-326,4	246,6	392,6	659,9
Üldbilanss	126,4	1 797,6	2 270,5	-2 453,9	677,7	-591,0	1 637,0	-730,2	655,4	-225,9	26,3
Reservid	-126,4	-1 797,6	-2 270,5	2 453,9	-677,7	591,0	-1 637,0	730,2	-655,4	225,9	-26,3

¹ Vastavalt täiendava informatsiooni laekumisele on korrigeeritud eelnevate perioodide andmeid.

Teenuste osas jäi III kvartalile tavapärase sesoonne kasv ära. Võrreldes teise kvartaliga kahanes nii teenuste eksport, import kui ka teenuste bilansi ülejääk. Bilansi positiivne saldo moodustas 2,5 mld krooni (kahanemine võrreldes 2001. a III kvartaliga 20% ja võrreldes 2002. a II kvartaliga 13%). Võrreldes eelmise aasta sama ajaga, vähenes kõige olulisemate teenuseliikide – veo- ja reisiteenuste – bilansi positiivne saldo. Teenuste bilansi ülejäägi vähenemise peamine põhjus oli aga eelmise aasta III kvartalis 0,3 mld kroonise ülejäägiga olnud ehitusteenuste bilansi saldo muutumine tänavu 0,5 mld krooniga negatiivseks.

Tulude netoväljavool moodustas 1 miljard krooni. Suurima osa sellest moodustasid dividendide väljamaksed välismaistele otseinvestoritele, mis varasemal aastail on toimunud põhiliselt II kvartalis.

Ülekannete bilansi ülejääk oli nagu varasemates kvartaliteski 0,6 mld krooni ja koosnes peamiselt välisabist ning tarbimisele suunatud valitsusülekannetest Euroopa Liiduga ühinemise ettevalmistamiseks.

Kapitali- ja finantskonto 2,2 miljardi kroonine ülejääk moodustus põhiliselt portfelliinvesteeringute sissevoolust.

Otseinvesteeringute saldo kujunes 2002. aasta III kvartalis 60 miljoni krooni ulatuses negatiivseks. Viimati oli otseinvesteeringute väljavool nende sissevoolu ületanud 1997. aasta IV kvartalis. Mitteresidentid investeerisid Eestisse 640 miljonit krooni ja Eesti otseinvesteeringud välismaal kasvasid 700 miljoni krooni võrra.

Enam kui pool välismaale paigutatud otseinvesteeringutest moodustas reinvesteeritud tulu, kolmandiku võrra suurenes laenukapital. Investeeriiti peamiselt Läti ja Leetu ning suurimad investorid olid veonduse, laonduse ja side äriühingud ning finantsvahendajad.

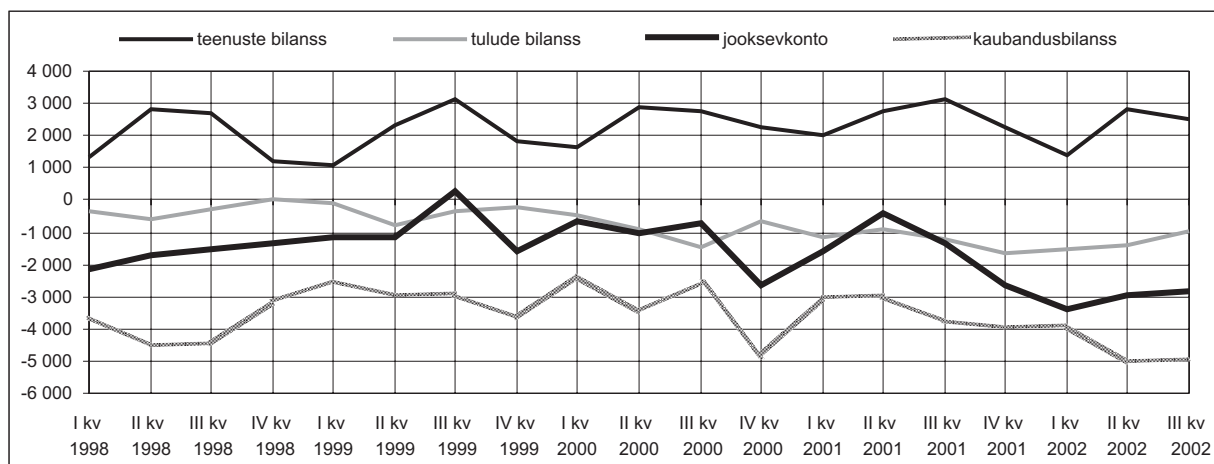
Portfelliinvesteeringute netosissevool oli III kvartalis ligikaudu 2 miljardit krooni. Kapitali sissevool põhines peamiselt mõningate muu sektori ettevõtjate ja krediidasutuste edukail võlakirjaemissioonidel välismaistel finantsturgudel. Nende maht ulatus kvartali jooksul 3,5 miljardi kroonini. Kapitali väljavool 1,4 miljardi krooni võrra oli peamiselt seotud valitsussektori ja muu sektori ettevõtjate suurenenud investeeringutega välismaistesse võlaväärtpaberitesse.

Muude investeeringute sissevool ületas nende väljavoolu ligikaudu 0,3 miljardi krooniga. Kapitali sissevool oli tingitud nõuete vähenemisest mitteresidentidele 2,4 miljardi krooni võrra ning kapitali väljavool kohustuste vähendamisest mitteresidentide ees 2,1 miljardi krooni võrra. Nõuete kahanemine oli peamiselt seotud pankade välisvarade vähenemisega. Kohustuste vähenemise põhjuseks olid keskpanga repotehingud ning valitsus- ja ettevõtlussektori poolt tagasi makstud laenud.

JOOKSEVKONTO

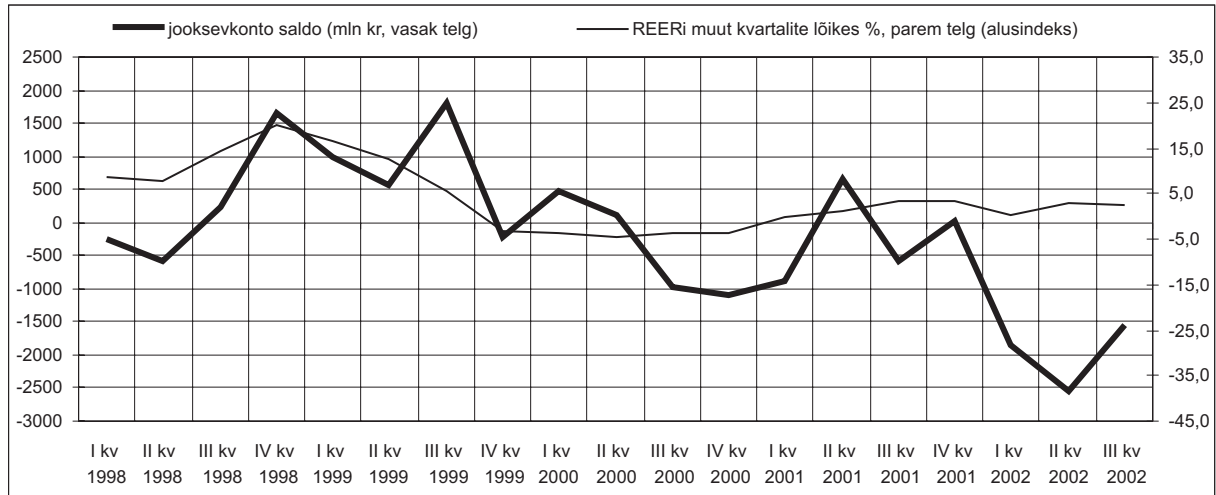
2002. aasta kolmanda kvartali maksebilansi jooksevkonto 3 miljardi kroonine puudujääk suurendas veelgi viimase nelja kvartali keskmist suhtelist puudujääki (vt joonis 1), viies selle 11,3%ni sisemajanduse koguproduktist. Eelmise aasta kolmanda kvartaliga võrreldes suurenes jooksevkonto puudujääk 1,5 miljardi krooni võrra.

Jätakuvalt kõrge jooksevkonto defitsiidi põhjuseks oli väliskaubanduse puudujäägi püsivalt kõrge tase: väliskaubandusbilansi negatiivne saldo moodustas 18,3% SKP suhtes (teises kvartalis 17,3%, eelmise



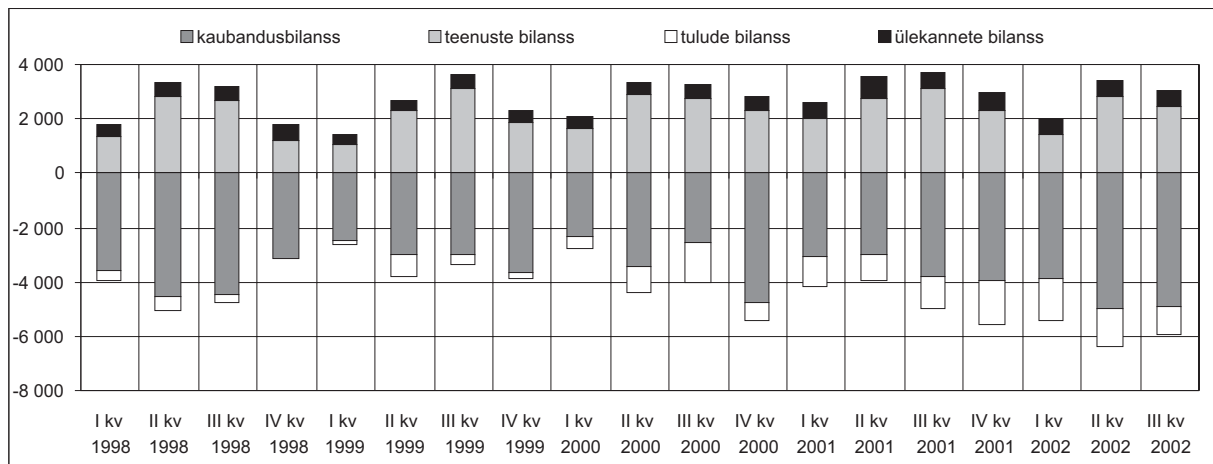
Joonis 2. Eesti maksebilansi jooksevkonto, väliskaubandusbilansi, teenuste bilansi ja tulude bilansi võrdlus (f.o.b hindades, mln kr)

aasta samal ajal 15,4%; vt joonised 2 ja 3). Eelmise aastaga võrreldes on kaupade eksport kasvanud 13,8% ja import 17,6%. Suur aastane kasv ei tugine tugeval välisnõudlusel, vaid baasperiodi nõudluse madalseisul.



Joonis 3. Jooksevkonto defitsiidi ja REERi aastased muutused

Teiseks suurendas jooksevkonto puudujääki teenuste bilansi ülejäägi kahanemine eelmise aastaga võrreldes 0,6 miljardi krooni võrra (vt joonis 4). Kui hooajaliselt on kaupade ja teenuste bilanss parimas seisus kolmandas kvartalis (mõnel aastal isegi ülejäägis), siis 2002. aasta kolmandas kvartalis moodustas kaupade ja teenuste bilansi puudujääk 2,4 miljardit krooni.



Joonis 4. Jooksevkonto struktuur (mln kr)

Kaubad

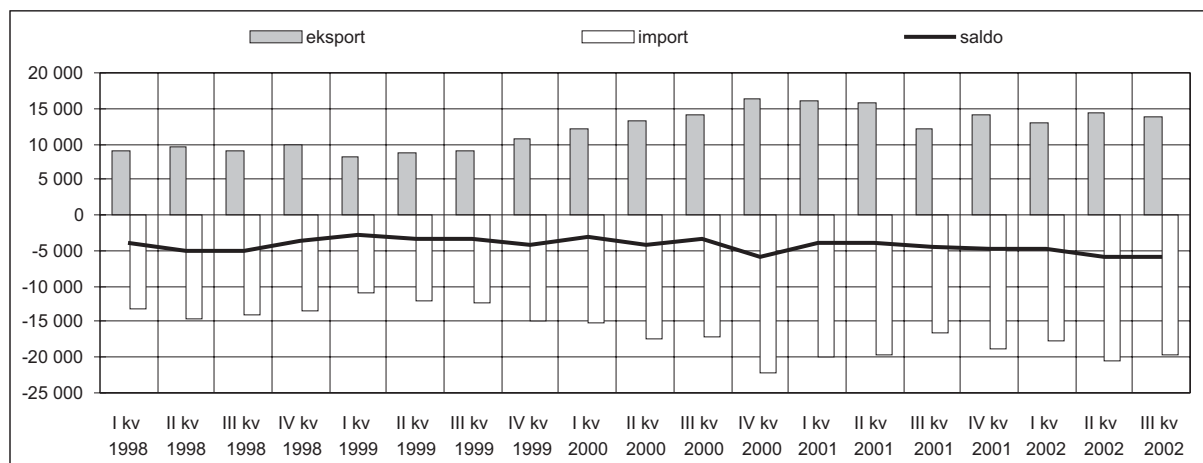
2002. aasta III kvartalis moodustas kaupade väljavedu 13,9 ja sissevedu 18,9 mld krooni (vt tabel 2). Nii eksport kui import vähenesid eelmise kvartaliga võrreldes 3–4%, suurenesid aga 2001. aasta III kvartali suhtes vastavalt 14 ja 18%. Väliskaubandussaldo püsis teist kvartalit järjest 5 mld krooniga miinuses.

Tabel 2. Kaupade ekspordi ja impordi dünaamika

	Põhieksport			Põhiimport			Saldo (mln kr)
	Maht ¹ (mln kr)	Muut võrreldes eelmise perioodiga (%)	Osatähtsus kaupade ja teenuste ekspordis (%)	Maht ¹ (mln kr)	Muut võrreldes eelmise perioodiga (%)	Osatähtsus kaupade ja teenuste impordis (%)	
I kv 1998	9 120,9		68,4	12 738,8		81,7	-3 617,9
II kv 1998	9 750,7	6,9	63,0	14 259,6	11,9	83,1	-4 508,9
III kv 1998	9 017,7	-7,5	59,8	13 468,8	-5,5	80,0	-4 451,1
IV kv 1998	9 897,0	9,8	67,4	13 044,6	-3,1	78,3	-3 147,6
1998	37 786,3	18,7	64,5	53 511,8	12,7	80,8	-15 725,5
I kv 1999	8 226,5	-16,9	67,5	10 720,6	-17,8	78,8	-2 494,1
II kv 1999	8 882,6	8,0	61,1	11 865,6	10,7	77,9	-2 983,0
III kv 1999	9 177,0	3,3	58,0	12 145,8	2,4	77,5	-2 968,8
IV kv 1999	10 709,1	16,7	65,3	14 360,1	18,2	78,9	-3 651,0
1999	36 995,2	-2,1	62,8	49 092,1	-8,3	78,3	-12 096,9
I kv 2000	12 260,9	14,5	70,2	14 587,7	1,6	80,4	-2 326,8
II kv 2000	13 495,8	10,1	66,9	16 955,8	16,2	81,7	-3 460,0
III kv 2000	14 026,6	3,9	66,7	16 588,3	-2,2	79,7	-2 561,7
IV kv 2000	16 562,6	18,1	64,5	21 357,7	28,8	83,1	-4 795,1
2000	56 345,9	52,3	66,8	69 489,5	41,5	81,4	-13 143,6
I kv 2001	16 192,4	-2,2	73,6	19 233,5	-9,9	83,6	-3 041,1
II kv 2001	15 965,0	-1,4	68,5	18 994,5	-1,2	80,5	-3 029,5
III kv 2001	12 301,8	-22,9	60,8	16 090,8	-15,3	77,0	-3 789,0
IV kv 2001	14 183,2	15,3	64,6	18 128,8	12,7	76,7	-3 945,6
2001	58 642,4	4,1	67,0	72 447,6	4,3	79,5	-13 805,2
I kv 2002	13 151,1	-7,3	65,6	17 059,3	-5,9	75,7	-3 908,2
II kv 2002	14 603,4	11,0	61,2	19 587,3	14,8	75,3	-4 983,9
III kv 2002	13 995,2	-4,2	61,5	18 918,9	-3,4	75,1	-4 923,7

¹ Maksebilansi väliskaubanduse osabilansi andmed.

Kaupade eksport **põhikaubandusstatistika**¹ järgi oli 13,6 ja import c.i.f. hindades 19,7 mld krooni (vt joonis 5). Väliskaubanduspuudujääk suurenes eelmise aasta III kvartaliga võrreldes 1,5 mld krooni võrra ja moodustas 6 mld krooni.



Joonis 5. Eesti väliskaubandusbilanss (mln kr)

¹ Järgnev analüüs ei sisalda Eesti Panga Statistikaosakonna poolt maksebilansi väliskaubandusbilansile tehtud täiendusi (kapitalikaupade remont, välisriikidest ostetud proviant jt.). Import on c.i.f. hinnas ja analüüsitud kaupleva maa järgi.

Eesti Panga väliskaubandusanalüüsid kasutatakse põhikaubanduse süsteemi (*special trade system*), st eksport ei sisalda eelnevalt tollilattu imporditud kaupade taasväljavedu ega vormistamist vee- ja õhusõidukite varudeks. Import ei sisalda imporditud kaupade tolliladustamist, lisatud on kaupade tarned tollilaost vabaks ringluseks ja töötuseks.

Põhieksporti ja -impordi vähenemine vastavalt 5 ja 3% võrra eelmise kvartaliga võrreldes oli põhjustatud **normaaleksporti** ja **-impordi**² kahanemisest (vt tabelid 3 ja 4). Kõrged kasvutempod võrreldes 2001. aasta III kvartaliga olid põhjustatud nõrgast võrdlusbaasist – nimelt oli see kvartal väliskaubanduskäibelt kahe aasta jooksul üks madalamaid.

Tabel 3. Põhieksport lõpptarbimise järgi

	Maht (mln kr)			Osatähtsus põhiimpordis (%)			Muutus (%)	
	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2002/ II kv 2002	III kv 2002/ III kv 2001
Import vabaks ringluseks (normaalimport)	14 015,6	16 664,9	15 699,0	84,5	81,7	79,7	-5,8	12,0
kapitalikaubad	2 384,3	2 880,8	2 783,1	14,4	14,1	14,1	-3,4	16,7
vahetarbimiskaubad	6 342,4	7 643,0	7 343,2	38,2	37,5	37,3	-3,9	15,8
tarbekaubad	3 559,5	4 186,6	3 702,8	21,4	20,5	18,8	-11,6	4,0
mujal spetsifitseerimata kaubad	1 729,3	1 954,5	1 869,9	10,4	9,6	9,5	-4,3	8,1
Töötluskaupade sissevedu	2 579,8	3 731,1	3 997,7	15,5	18,3	20,3	7,1	55,0
kapitalikaubad	460,3	830,8	890,7	2,8	4,1	4,5	7,2	93,5
vahetarbimiskaubad	1 859,4	2 602,5	2 857,0	11,2	12,8	14,5	9,8	53,7
tarbekaubad	259,6	282,9	240,0	1,6	1,4	1,2	-15,2	-7,5
mujal spetsifitseerimata kaubad	0,5	14,9	10,0	0,0	0,1	0,1	-33,2	1 798,2
Kokku	16 595,3	20 396,0	19 696,7	100,0	100,0	100,0	-3,4	18,7

Tabel 4. Põhiimport lõpptarbimise järgi

	Maht (mln kr)			Osatähtsus põhiimpordis (%)			Muutus (%)	
	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2002/ II kv 2002	III kv 2002/ III kv 2001
Import vabaks ringluseks (normaalimport)	14 015,6	16 664,9	15 699,0	84,5	81,7	79,7	-5,8	12,0
kapitalikaubad	2 384,3	2 880,8	2 783,1	14,4	14,1	14,1	-3,4	16,7
vahetarbimiskaubad	6 342,4	7 643,0	7 343,2	38,2	37,5	37,3	-3,9	15,8
tarbekaubad	3 559,5	4 186,6	3 702,8	21,4	20,5	18,8	-11,6	4,0
mujal spetsifitseerimata kaubad	1 729,3	1 954,5	1 869,9	10,4	9,6	9,5	-4,3	8,1
Töötluskaupade sissevedu	2 579,8	3 731,1	3 997,7	15,5	18,3	20,3	7,1	55,0
kapitalikaubad	460,3	830,8	890,7	2,8	4,1	4,5	7,2	93,5
vahetarbimiskaubad	1 859,4	2 602,5	2 857,0	11,2	12,8	14,5	9,8	53,7
tarbekaubad	259,6	282,9	240,0	1,6	1,4	1,2	-15,2	-7,5
mujal spetsifitseerimata kaubad	0,5	14,9	10,0	0,0	0,1	0,1	-33,2	1 798,2
Kokku	16 595,3	20 396,0	19 696,7	100,0	100,0	100,0	-3,4	18,7

Normaaleksporti langust mõjutasid kõik lõpptarbimisgrupid, neist enim aga vahetarbimis- ja tarbekaupade kui suurimate kaubagruppide väljaveo vähenemine. **Vahetarbimiskaupade** seas domineerisid endiselt puit ja puidutooted: kokkupandavad ehitised ja ehitusdetailid, parkett, paberitooted. Vahetarbimiskaupadena eksporditi ka turvavõid, värve-lakke, metallkonstruktsioone ja piimatooteid. **Tarbekaupade** väljavedu koosnes peamiselt mitmesugusest mööblist, toidukaupadest (kala- ja piimatooted) ning tekstiilitööstuse toodangust. **Kapitalikaupadena** viidi välja mitmesuguseid mehhanisme ja haagiseid.

Töötluskaupade väljavedu on neli kvartalit järjest püsinud suhteliselt stabiilne. Küll aga toimusid struktuurimuutused eelmise kvartali suhtes: töödeldud **vahetarbimis- ja tarbekaupade** väljavedu ja osatähtsus vähenesid tunduvalt, **kapitalikaupade** eksport aga suurenes. Töödeldud kapitalikaupadena eksporditi põhiliselt mobiiltelefone, mille väljavedu eelmise kvartaliga võrreldes kasvas 67%. Vahetarbimiskaupade gruppi kuulusid kommunikatsiooniseadmete detailid, metallkonstruktsioonid ja karusnahad, tarbekaupadena eksporditi tekstiilitööstuse toodangut.

² Normaaleksport – Eestis toodetud kaupade ja Eesti juriidilistele isikutele kuuluvate kaupade väljavedu; ei hõlma töötluskaupade väljavedu. Normaalimport – kaupade sissevedu Eestisse sisetarbimiseks; ei hõlma sissevedu töötlemiseks.

Import vabaks ringluseks ehk normaalimport kahanes samuti kõikide lõpptarbimisgruppide lõikes, neist suurimat mõju avaldas tarbekaupade sisseveo vähenemine 12% võrra. **Vahetarbimiskaupade** impordi põhiartiklid olid metalltooted, aurukatlad, arvutiosad, transpordivahendite osad. **Tarbekaupadena** imporditi ravimeid, mööblit, jalatseid, majapidamispaberit. Tähtsamad **kapitalikaubad** olid transpordivahendite grupist: vedurid, kaubaveoautod, traktorid, puksiirlaevad, haagised. **Mujal spetsifitseerimata kaubad** koosnevad üldjuhul artiklitest, mida on võimatu üheselt lõpptarbimise järgi klassifitseerida (nt sõiduautod võivad kuuluda nii kapitali- kui tarbekaupade alla, kütused aga sõltuvalt kasutamise otstarbest kapitali-, vahetarbimis- või tarbekaupade alla jne). Sõiduautod ja kütus moodustasidki sellest grupist 96%.

Töötluskaupade sisseveo 7%line suurenemine II kvartaliga võrreldes annab lootust allhanketööstuse kasvu kiirenemisele ja vastava väljaveo suurenemisele järgmises kvartalis. Töötluskaupade import koosnes traditsioonilistest kaubaartiklitest: elektroonikatööstuse detailid, elektriseadmed ja mitmesugused materjalid tekstiilitööstusele.

Väliskaubanduspuudujääk oli jätkuvalt kõrge sisenõudluse tingimustes teist kvartalit järjest 6 mld krooni (vt tabel 5). Töötluskaupade sisseveo kasvu ennaktempo vähendas nende väljaveoga võrreldes tavapärasest töötluskaupade bilansi ülejääki nii eelmise kui ka 2001. aasta III kvartali suhtes. Allhankega mitteseotud väliskaubandusbilansi puudujääk ulatus 6,2 mld kroonini.

Riikide ühenduste lõikes vähenes eelmise kvartaliga võrreldes kaupade **väljavedu** Euroopa Liitu (vt tabel 6), sellegipoolest moodustas eksport ELi riikidesse 67% ja koos 10 kandidaatriigiga 82% kogueksportidist. Kolm suurimat ekspordipartnerit olid endiselt Soome, Rootsi ja Saksamaa, hõlmates 75% kaupade väljaveost Euroopa Liitu ja 50% kogueksportidist. Kesk- ja Ida-Euroopa riikide seas domineerisid lähinaabrid Läti ja Leedu, järgnesid Ungari ja Poola. Eendiste SRÜ riikide seas olid esireas Venemaa ja Ukraina. Muude riikide seas olid suuremateks partnerriikideks Norra ja USA. Vabatsooni ekspordi ootele paigutati kaupu 0,4 mld krooni väärtuses.

Tabel 5. Väliskaubandussaldo lõpptarbimise järgi (mln kr)

	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002
Normaaleksporti ja -impordi vahe	-5 369,1	-6 465,0	-6 237,6
kapitalikaubad	-1 969,3	-2 327,5	-2 268,8
vahetarbimiskaubad	-989,1	-1 331,4	-1 513,1
tarbekaubad	-854,8	-1 119,1	-847,4
mujal spetsifitseerimata kaubad	-1 555,9	-1 686,9	-1 608,3
Töötluskaupade välja- ja sisseveo vahe	793,2	458,6	224,8
kapitalikaubad	453,1	14,8	356,1
vahetarbimiskaubad	-240,7	-247,7	-851,9
tarbekaubad	581,1	702,8	678,3
mujal spetsifitseerimata kaubad	-0,3	-11,3	42,3
Kokku	-4 575,9	-6 006,4	-6 012,8

Tabel 6. Põhieksport riikide ühenduste järgi

	Maht (mln kr)			Osatähtsus (%)			Muutus (%)	
	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2002/ II kv 2002	III kv 2002/ III kv 2001
Euroopa Liidu riigid	7 843,7	9 736,0	9 180,3	65,3	67,7	67,1	-5,7	17,0
Kesk- ja Ida-Euroopa riigid	1 643,9	1 845,4	1 982,0	13,7	12,8	14,5	7,4	20,6
SRÜ riigid	661,5	672,8	690,1	5,5	4,7	5,0	2,6	4,3
Ülejäänud riigid	1 252,0	1 600,6	1 437,6	10,4	11,1	10,5	-10,2	14,8
Vabatsoon	618,3	534,9	394,1	5,1	3,7	2,9	-26,3	-36,3
Kokku	12 019,4	14 389,6	13 683,9	100,0	100,0	100,0	-4,9	13,8

Kaupade sissevedu vähenes kõikide riikide ühenduste lõikes, suurenedes vaid muudest riikidest (vt tabel 7), eelkõige USAst ja Jaapanist. Euroopa Liidu esikolmik oli taas Soome, Saksamaa ja Rootsi, järgnesid Holland, Taani ja Itaalia. Kesk- ja Ida-Euroopa riikidest domineerisid Leedu, Läti ja Poola, endiste SRÜ riikide kolme esimest kohta hoidsid Venemaa, Ukraina ja Valgevene. Suuremad importijad muudest riikidest olid peale juba nimetatud USA ja Jaapani veel Hongkong, Hiina, Norra ja Šveits.

Väliskaubandusbilanss oli puudujäägiga kõigi riigiühenduste lõikes (vt tabel 8).

Tabel 7. Põhiimport riikide ühenduste järgi

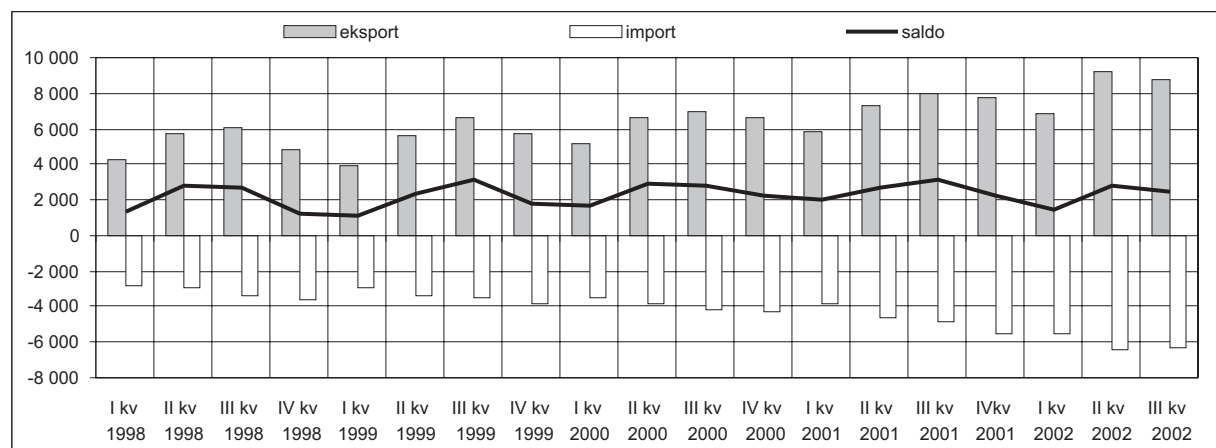
	Maht (mln kr)			Osatähtsus (%)			Muutus (%)	
	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2002/ II kv 2002	III kv 2002/ III kv 2001
Euroopa Liidu riigid	11 341,5	13 952,4	13 280,6	68,3	68,4	67,4	-4,8	17,1
Kesk- ja Ida-Euroopa riigid	2 333,8	2 619,4	2 454,2	14,1	12,8	12,5	-6,3	5,2
SRÜ riigid	1 689,7	1 809,8	1 692,1	10,2	8,9	8,6	-6,5	0,1
Ülejäänud riigid	1 230,5	2 014,5	2 269,8	7,4	9,9	11,5	12,7	84,5
Kokku	16 595,3	20 396,0	19 696,7	100,0	100,0	100,0	-3,4	18,7

Tabel 8. Väliskaubandussaldo riikide ühenduste järgi (mln kr)

	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002
Euroopa Liidu riigid	-3 497,8	-4 216,4	-4 100,4
Kesk- ja Ida-Euroopa riigid	-689,9	-774,0	-472,2
SRÜ riigid	-1 028,1	-1 137,0	-1 002,0
Ülejäänud riigid	21,6	-413,9	-832,2
Vabatsoon	618,3	534,9	394,1
Kokku	-4 575,9	-6 006,4	-6 012,8

Teenused

Teenuste bilansi ülejääk moodustas 2002. aasta kolmandas kvartalis 2,5 miljardit krooni, mis oli 20% väiksem kui eelmise aasta samal ajal ja 12,5% väiksem kui teises kvartalis (vt tabel 9). Kui



Joonis 6. Teenuste bilansi dünaamika (mln kr)

tavaliselt teenuste eksport ja import kasvavad kolmandas kvartalis, siis 2002. aastal kahanes teenuste eksport 5,4% ja import 2,2% teise kvartaliga võrreldes (vt joonis 6).

Tabel 9. Teenuste eksport ja import

	Eksport			Import			Saldo	
	Maht (mln kr)	Muut võrreldes eelmise perioodiga (%)	Osatähtsus kaupade ja teenuste bilansis kokku (%)	Maht (mln kr)	Muut võrreldes eelmise perioodiga (%)	Osatähtsus kaupade ja teenuste bilansis kokku (%)	Maht (mln kr)	Muut võrreldes eelmise perioodiga (%)
I kv 1998	4 212,2	-15,7	31,6	2 860,2	-8,3	18,3	1 352,0	-28,1
II kv 1998	5 729,2	36,0	37,0	2 908,9	1,7	16,9	2 820,3	108,6
III kv 1998	6 069,7	5,9	40,2	3 376,1	16,1	20,0	2 693,6	-4,5
IV kv 1998	4 792,9	-21,0	32,6	3 609,6	6,9	21,7	1 183,3	-56,1
I kv 1999	3 962,6	-17,3	32,5	2 887,6	-20,0	21,4	1 075,0	-9,2
II kv 1999	5 659,5	42,8	38,9	3 361,3	16,4	21,9	2 298,2	113,8
III kv 1999	6 648,3	17,5	42,0	3 517,9	4,7	22,5	3 130,4	36,2
IV kv 1999	5 681,5	-14,5	34,7	3 843,6	9,3	21,2	1 837,9	-41,3
I kv 2000	5 195,3	-8,6	29,8	3 554,2	-7,5	19,6	1 641,1	-10,7
II kv 2000	6 666,1	28,3	33,1	3 793,4	6,7	18,3	2 872,7	75,0
III kv 2000	7 004,7	5,1	33,3	4 225,8	11,4	20,3	2 778,9	-3,3
IV kv 2000	6 619,7	-5,5	28,6	4 337,8	2,7	16,9	2 281,9	-17,9
I kv 2001	5 802,1	-12,4	26,4	3 784,8	-12,7	16,4	2 017,3	-11,6
II kv 2001	7 351,0	26,7	31,5	4 611,1	21,8	19,5	2 739,9	35,8
III kv 2001	7 925,1	7,8	39,2	4 807,8	4,3	20,2	3 117,3	13,8
IV kv 2001	7 787,7	-1,7	35,4	5 502,6	14,5	22,5	2 285,1	-26,7
I kv 2002	6 887,5	-11,6	34,4	5 468,8	-0,6	24,3	1 418,7	-37,9
II kv 2002	9 268,1	34,6	38,8	6 422,2	17,4	24,7	2 845,9	100,6
III kv 2002	8 769,6	-5,4	38,5	6 280,4	-2,2	24,9	2 489,2	-12,5

Teenuste bilanss paranes eelmise aastaga võrreldes äri- ja valitsusteenuste osas, ülejäänud teenuste osas muutus bilanss halvemaks; eriti tugev mõju oli ehitusteenuste eelmise aasta ülejäägi kahanemine 0,5 miljardi krooniseks puudujäägiks sel aastal (vt tabel 10).

Tabel 10. Teenuste bilansi saldod olulisemate teenuseliikide järgi

	Saldo (mln kr)			Osatähtsus (%)		
	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002
Veoteenused	1 489,5	1 430,5	1 356,3	47,8	50,3	54,5
Reisiteenused	1 923,0	1 732,3	1 895,8	61,7	60,9	76,2
Ehitusteenused	313,4	-19,3	-516,9	10,1	-0,7	-20,8
Äriteenused	-219,1	-103,3	35,9	-7,0	-3,6	1,4
Valitsusteenused	-424,6	-199,4	-360,1	-13,6	-7,0	-14,5
Muud	35,7	5,1	78,2	1,1	0,2	3,1
Teenused kokku	3 117,9	2 845,9	2 489,2	100,0	100,0	100,0

Teenuste eksport suurenes aastaga 10,6% (vt tabel 11). Keskmisest kiiremini kasvas vaid veoteenuste eksport (26,3%).

Teenuste import kasvas aastaga 30,6% (vt tabel 12), kusjuures keskmisest kiirem kasv oli veo- ja ehitusteenuste osas (vastavalt 53,3% ja 12,6 korda).

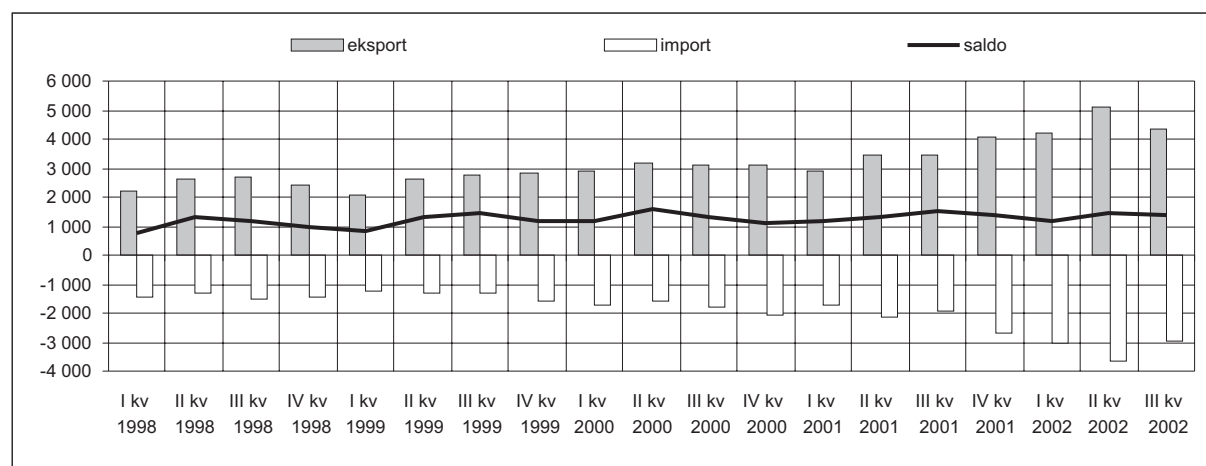
Tabel 11. Teenuste eksport olulisemate teenuseliikide järgi

	Maht (mln kr)			Osatähtsus (%)			Muut (%)	
	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	II kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2002/ II kv 2002	III kv 2002/ III kv 2001
Veoteenused	3 433,5	5 082,5	4 336,7	43,3	54,8	49,5	-14,7	26,3
sh kaubavedu	1 523,6	3 126,5	2 383,4	19,2	33,7	27,2	-23,8	56,4
reisijatevedu	843,6	835,9	982,8	10,6	9,0	11,2	17,6	16,5
muud veoteenused	1 066,3	1 120,1	970,5	13,5	12,1	11,1	-13,4	-9,0
Reisiteenused	3 000,5	2 722,2	3 114,8	37,9	29,4	35,5	14,4	3,8
Ehitusteenused	364,4	293,3	128,0	4,6	3,2	1,5	-56,4	-64,9
Äriteenused	798,7	799,3	846,7	10,1	8,6	9,7	5,9	6,0
Valitsusteenused	35,3	39,8	27,9	0,4	0,4	0,3	-29,9	-21,0
Muud	293,3	331,0	315,3	3,7	3,6	3,6	-4,7	7,5
Teenused kokku	7 925,7	9 268,1	8 769,4	100,0	100,0	100,0	-5,4	10,6

Tabel 12. Teenuste import olulisemate teenuseliikide järgi

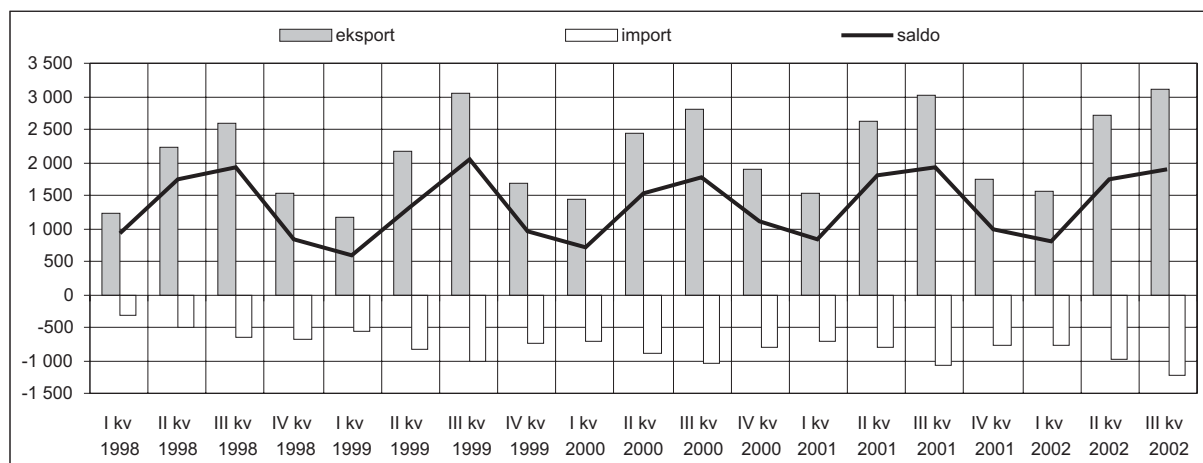
	Maht (mln kr)			Osatähtsus (%)			Muut (%)	
	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2002/ II kv 2002	III kv 2002/ II kv 2001
Veoteenused	1,944.0	3,652.0	2,980.4	40.4	56.9	47.5	-18.4	53.3
sh kaubavedu	1,362.7	2,926.1	2,307.8	28.3	45.6	36.7	-21.1	69.4
reisijatevedu	288.6	363.3	326.3	6.0	5.7	5.2	-10.2	13.1
muud veoteenused	292.7	362.6	346.3	6.1	5.6	5.5	-4.5	18.3
Reisiteenused	1,077.5	989.9	1,219.0	22.4	15.4	19.4	23.1	13.1
Ehitusteenused	51.0	312.6	644.9	1.1	4.9	10.3	106.3	1,164.5
Äriteenused	1,017.8	902.6	810.8	21.2	14.1	12.9	-10.2	-20.3
Valitsusteenused	459.9	239.2	388.0	9.6	3.7	6.2	62.2	-15.6
Muud	257.6	325.9	237.3	5.4	5.1	3.8	-27.2	-7.9
Teenused kokku	4,807.8	6,422.2	6,280.4	100.0	100.0	100.0	-2.2	30.6

Eesti tähtsaima teenuseliigi – **veoteenuste** – ekspordi osatähtsus on 50% kogu teenuste ekspordist ja impordil 57% kogu teenuste impordist. Kõige kiirem oli kasv kaubavedude osas: eksport kasvas aastaga 56% ja import 69%. Kui mere- ja õhustransport on arenenud stabiilselt, siis maismaatranspordi osas on eelmise aastaga kiiresti kasvanud raudteetranspordi ja oluliselt vähenenud maantevedude osatähtsus. Kaubaveo eksport raudteed mööda kasvas aastaga 13,3 korda ja import 3,4 korda. Samas vähenes kaubavedu maanteedel: eksport kahanes aastaga 30% ja import 34%. Veoteenuste ekspordi ja impordi dünaamikat vt joonis 7.



Joonis 7. Veoteenuste bilanss (mln kr)

Reisiteenuste saldo moodustas kolmandas kvartalis 1,9 miljardit krooni, kusjuures reisiteenuste import kasvas eelmise aastaga võrreldes kiiremini kui eksport (vastavalt 13,1% ja 3,8%; vt joonis 8). Reisiteenuste eksport ületas kolmandas kvartalis 3,1 miljardit krooni. Reisifirmad teenindasid väliskülalisi 8% rohkem ja külastuspäevade koguarv kasvas aastaga 12%. Eestit külastanud välismaalaste koguarv ei suurenenud – kahanes peamiselt Venemaalt ja USAst pärit inimeste arv ja suurenes ülejäänud piirkondadest pärit külastajate osatähtsus.



Joonis 8. Reisiteenuste bilanss (mln kr)

Reisiteenuste import moodustas kolmandas kvartalis 1,2 miljardit krooni ja suurenes aastaga 13,1%. Välismaad külastanud eestlaste koguarv suurenes 12%. Eesti turistide populaarsematest sihtriikidest suurenes üle 50% Hispaaniat, Saksamaad, Suurbritanniat ja USAd külastanud inimeste arv.

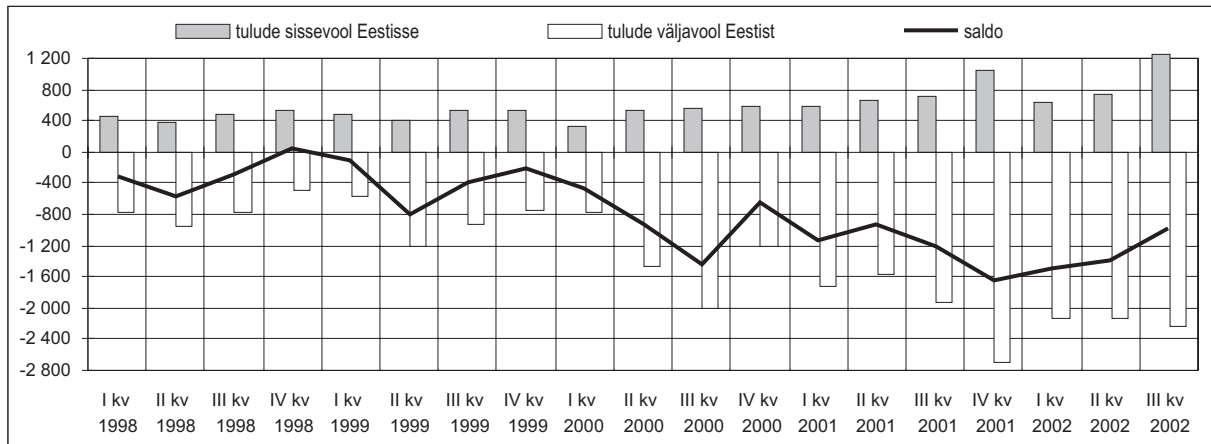
Tulud

2002. aasta kolmandas kvartalis moodustas **tulude bilansi** negatiivne saldo 1 miljardit krooni, kahanes aastaga 20% (vt tabel 13). Võrreldes eelmise kvartaliga on tulude netoväljavool kahanenud kolm kvartalit järjest (kolmandas kvartalis 29%; vt joonis 9). Kui otseinvesteeringu tulu netoväljavool jäi eelmise aasta sama perioodi tasemele, siis kogu tulude netoväljavool kahanes portfelliinvesteeringu tulu sissevoolu kasvu tõttu.

Tulude sissevool moodustas kolmandas kvartalis 1,2 miljardit krooni ja kasvas aastaga 75% (vt tabel 14). Keskmisest kiiremini kasvas otseinvesteeringute tulu sissevool (2,1 korda).

Tabel 13. Tulude bilanss (mln kr)

	Maht (mln kr)			Osatähtsus (%)			Muut (%)	
	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2002/ II kv 2002	III kv 2002/ III kv 2001
Tulu otseinvesteeringutelt	-1 249,9	-1 437,3	-1 250,6	102,2	103,9	127,1	-13,0	0,1
sh tulu põhikapitalilt	-1 196,8	-1 381,9	-1 188,2	97,9	99,9	120,8	-14,0	-0,7
tulu võlgadelt (intressid)	-53,1	-55,4	-62,4	4,3	4,0	6,3	12,6	17,5
Tulu portfelliinvesteeringutelt	145,2	126,1	300,2	-11,9	-9,1	-30,5	138,1	106,7
Tulu muudelt investeeringutelt	-130,9	-90,6	-99,5	10,7	6,5	10,1	9,8	-24,0
Muud tulud	12,6	18,1	65,9	-1,0	-1,3	-6,7	264,1	423,0
Tulud kokku	-1 223,0	-1 383,7	-984,0	100,0	100,0	100,0	-28,9	-19,5



Joonis 9. Tulude bilanss (mln kr)

Tabel 14. Tulude sissevool Eestisse

	Maht (mln kr)			Osatähtsus (%)			Muut (%)	
	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2002/ II kv 2002	III kv 2002/ III kv 2001
Tulu otseinvesteeringutelt	197,0	98,3	421,5	27,8	13,2	34,0	328,8	114,0
sh tulu põhikapitalilt	168,3	71,9	395,9	23,8	9,7	31,9	450,6	135,2
tulu võlgadelt (intressid)	28,7	26,4	25,6	4,1	3,6	2,1	-3,0	-10,8
Tulu portfelliinvesteeringutelt	296,4	425,2	516,4	41,9	57,2	41,6	21,4	74,2
Tulu muudelt investeeringutelt	195,8	197,3	230,1	27,7	26,6	18,5	16,6	17,5
Muud tulud	18,4	22,0	73,4	2,6	3,0	5,9	233,6	298,9
Tulude sissevool kokku	707,6	742,8	1 241,4	100,0	100,0	100,0	67,1	75,4

Tulude väljavool moodustas kolmandas kvartalis 2,2 miljardit krooni, kasvades aastaga 15% (vt tabel 15). Otseinvesteeringutulu väljavool kasvas aastaga 16% ja selle põhjuseks olid suurenenud dividendide väljamaksed. Portfelliinvesteeringu tulu väljavool kasvas võlaväärtpaberite osas 74%.

Tabel 15. Tulude väljavool Eestist

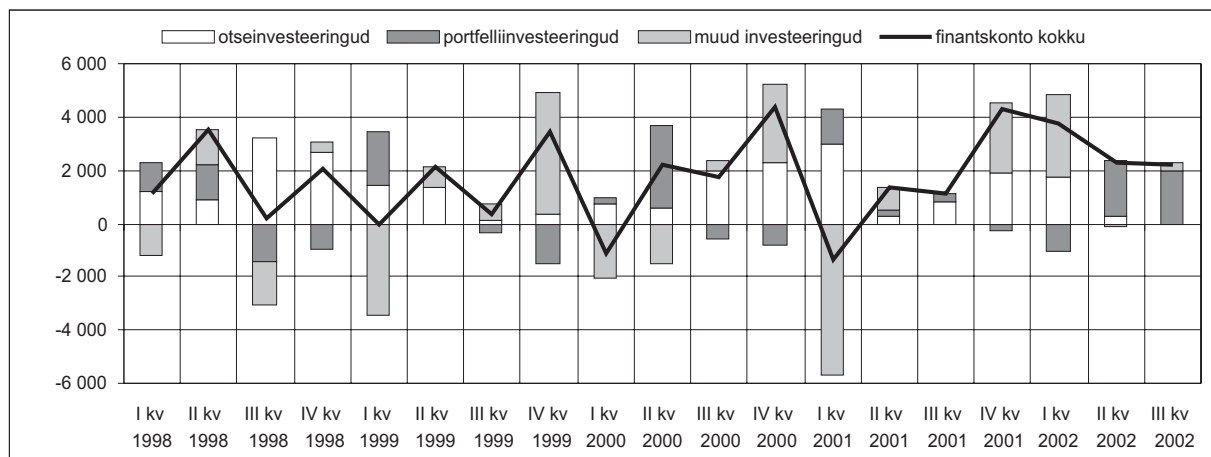
	Maht (mln kr)			Osatähtsus (%)			Muut (%)	
	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2002/ II kv 2002	III kv 2002/ III kv 2001
Tulu otseinvesteeringutelt	-1 446,9	-1 535,6	-1 672,1	74,9	72,2	75,1	8,9	15,6
sh tulu põhikapitalilt	-1 365,1	-1 453,8	-1 584,1	70,7	68,4	71,2	9,0	16,0
tulu võlgadelt (intressid)	-81,8	-81,8	-88,0	4,2	3,8	4,0	7,6	7,6
Tulu portfelliinvesteeringutelt	-151,2	-299,1	-216,2	7,8	14,1	9,7	-27,7	43,0
Tulu muudelt investeeringutelt	-326,7	-287,9	-329,6	16,9	13,5	14,8	14,5	0,9
Muud tulud	-5,8	-3,9	-7,5	0,3	0,2	0,3	92,3	29,3
Tulude väljavool kokku	-1 930,6	-2 126,5	-2 225,4	100,0	100,0	100,0	4,7	15,3

Ülekanded

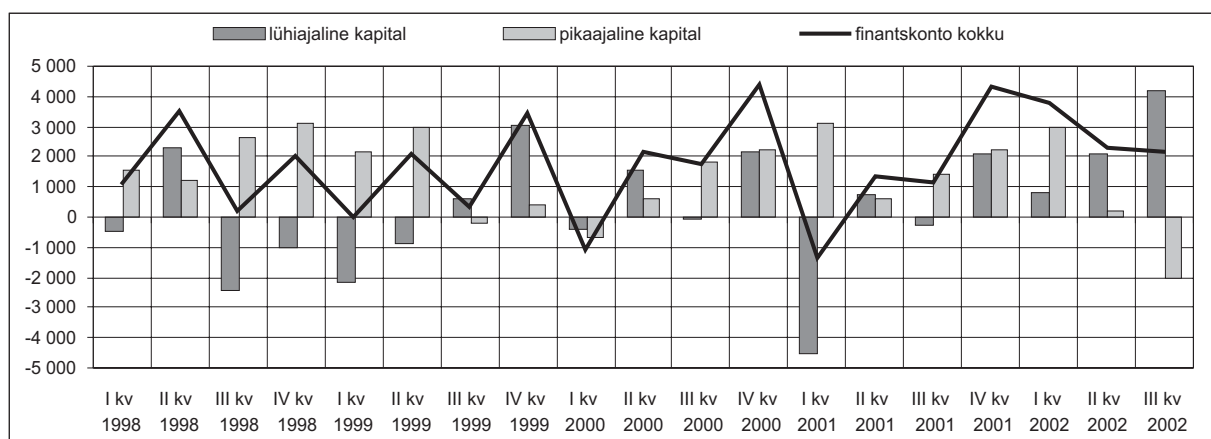
Ülekannete bilansi positiivne saldo moodustas kolmandas kvartalis 560 miljonit krooni, jäädes 2002. aasta eelmiste kvartalite tasemele ning koosnedes enamjaolt välisabist ja valitsusülekannetest Euroopa Liiduga ühinemise ettevalmistamiseks. Ka eelmise aastaga võrreldes on muutused minimaalsed.

KAPITALI- JA FINANTSKONTO

Kapitali- ja finantskonto ülejääk oli 2002. aasta III kvartalis 2,2 miljardit krooni. Finantskonto struktuurist annavad liikide- ja tähtaegade lõikes ülevaate joonised 10 ja 11.



Joonis 10. Muutused välisinvesteeringukapitali voogude struktuuris (mln kr)



Joonis 11. Finantskonto tähtajaline struktuur (mln kr)

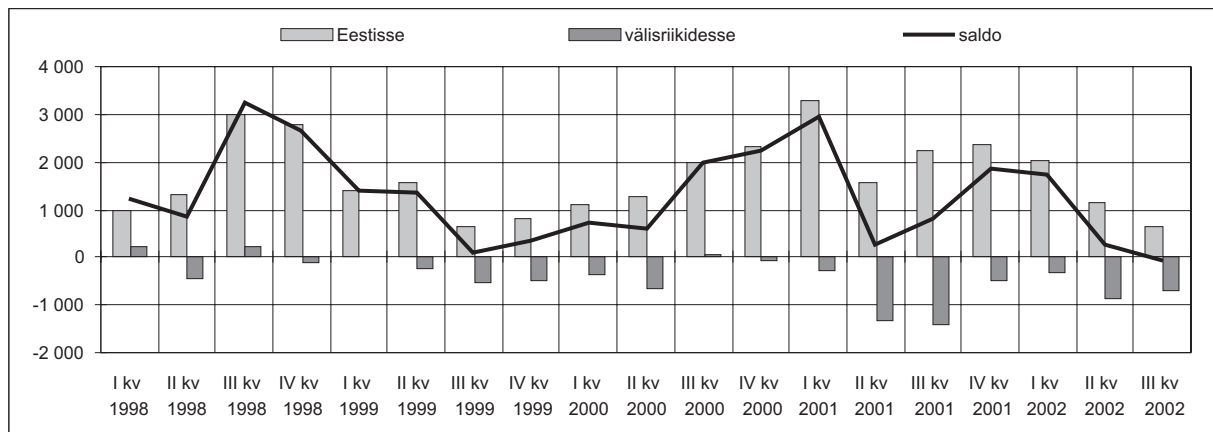
Otseinvesteeringud

Otseinvesteeringute saldo kujunes 2002. aasta III kvartalis 60 miljoni krooni ulatuses negatiivseks. Viimati ületas otseinvesteeringute väljavool sissevoolu 1997. aasta neljandas kvartalis. Eestisse investeeriti mitteresidentide poolt 640 miljonit krooni ja Eesti otseinvesteeringud välismaal kasvasid 700 miljoni krooni võrra (vt tabel 16 ja joonis 12).

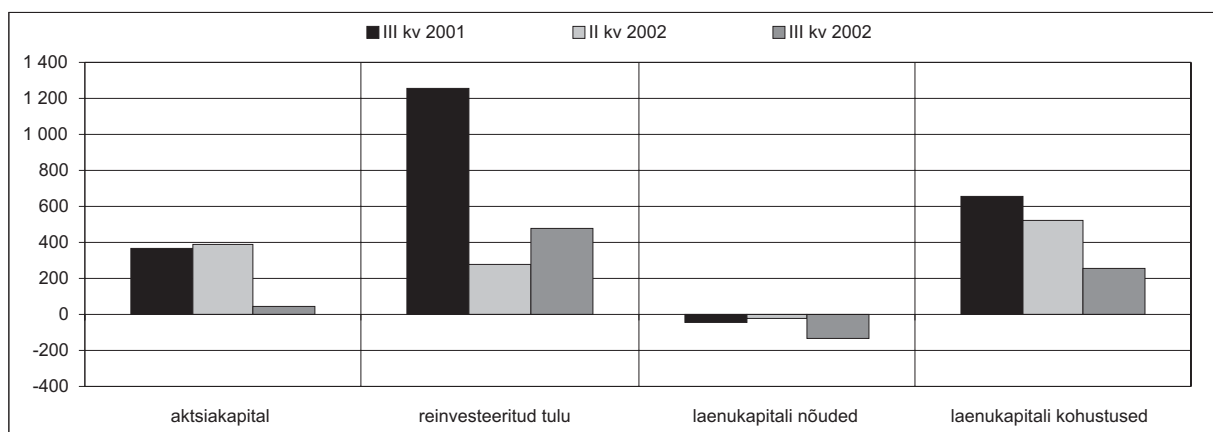
Eestisse paigutatud otseinvesteeringutest kolm neljandikku moodustas jaotamata kasumi juurdekasv. Kolmandas kvartalis jätkus kasumi jaotamine ja dividendide väljamaksmine. Kasumi jätkuvale jaotamisele avaldas mõju ka Tulumaksuseaduse muudatus dividendide maksustamise osas, mis hakkab kehtima 2003. aastast. Välisosanikele kuuluva aktsiakapitali väljavoolu kahekordistumine võrreldes eelmise kvartaliga oli seotud struktuursete muudatustega ettevõtjate omanike ringis. Pikaajaliste laenukohustuste juurdekasv tasakaalustas lühiajalise laenukapitali väljavoolu (vt joonis 13).

Tabel 16. Otseinvesteeringute struktuur

	Eestisse						Välismaale					
	mln kr			Osatähtsus (%)			mln kr			Osatähtsus (%)		
	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002
Aksia(osa)kapital	362,4	383,9	43,7	16,2	32,9	6,8	-728,3	-281,3	-88,2	51,2	31,8	12,7
Sissevool	565,6	640,4	693,2	25,3	54,9	108,5	46,6	17,8	19,4	-3,3	-2,0	-2,8
Väljavool	-203,2	-256,5	-649,5	-9,1	-22,0	-101,6	-774,9	-299,1	-107,6	54,5	33,8	15,5
Reinvesteeringud	1 253,3	274,4	474,0	56,2	23,5	74,2	-166,4	-52,2	-386,0	11,7	5,9	55,5
Nõuded	-485,7	-1 595,0	-1 533,2	-21,8	-71,5	-68,7	-197,5	-140,3	-394,1	-8,8	-6,3	-17,7
Kohustused	1 739,0	1 869,4	2 007,2	77,9	83,8	89,9	31,1	88,1	8,1	1,4	3,9	0,4
Laenukapital (neto)	841,6	785,6	-8,1	37,7	67,4	-1,3	-518,6	-533,1	-208,5	36,4	60,3	30,0
Kaubanduskrediit	-176,8	113,8	-333,5	-7,9	9,8	-52,2	-181,2	-32,1	27,6	12,7	3,6	-4,0
Lühiajalised laenud	818,8	181,8	-36,7	36,7	15,6	-5,7	-62,9	76,8	-323,0	4,4	-8,7	46,4
Pikaajalised laenud	199,6	490,0	362,1	8,9	42,0	56,7	-274,5	-577,8	86,9	19,3	65,3	-12,5
Muud rahapaigutused	-225,3	-278,2	129,4	-10,1	-23,9	20,3	-9,5	-18,0	-13,4	0,7	2,0	1,9
Kokku	2 232,0	1 165,7	639,0	100,0	100,0	100,0	-1 422,8	-884,6	-696,1	100,0	100,0	100,0

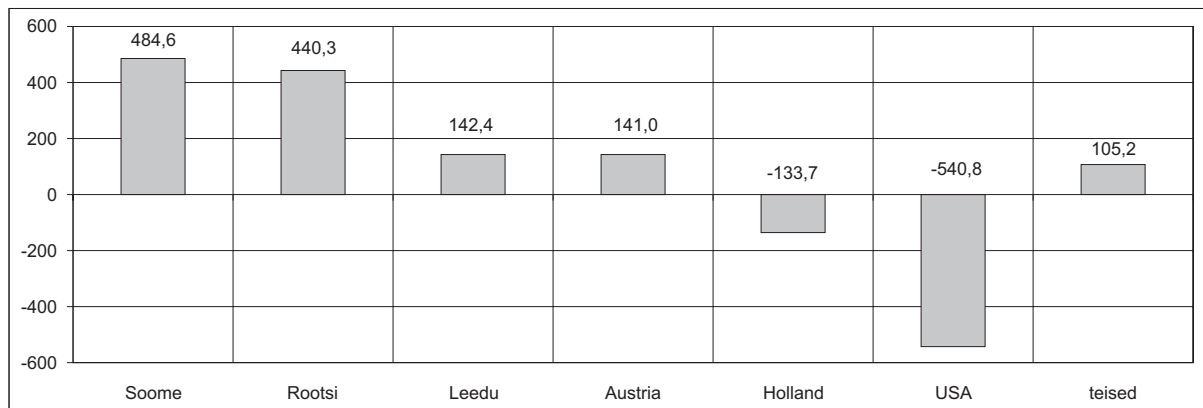


Joonis 12. Otseinvesteeringud (mln kr)

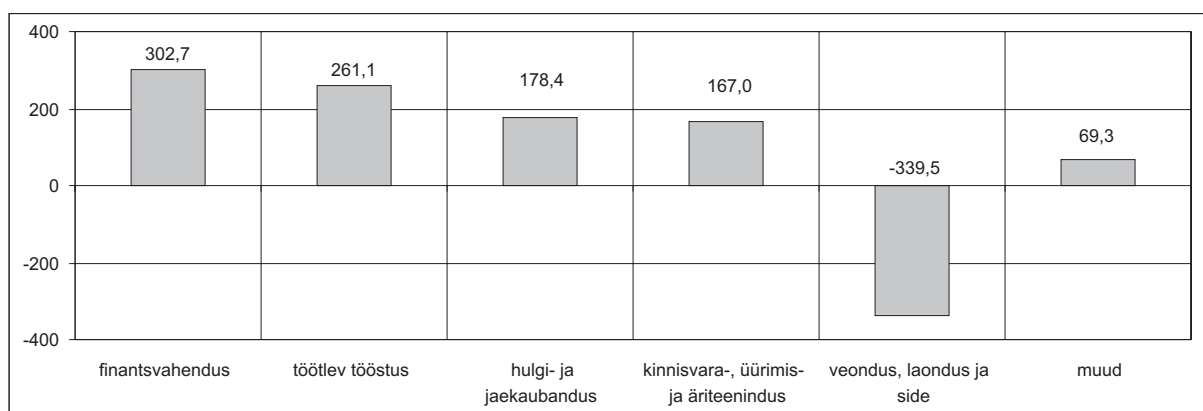


Joonis 13. Eestisse tehtud otseinvesteeringute struktuur (mln kr)

Suurimad investeerijad olid traditsiooniliselt Soomest ja Rootsist. Märkimisväärselt kahanesid Ameerika Ühendriikide investeeringud ning seda peamiselt tänu dividendide väljavõtmisele. Otseinvesteeringute maht suurenes kõige enam finantsvahenduse ja tööstuse valdkonnas ning vähenes veonduses (vt joonised 14 ja 15).

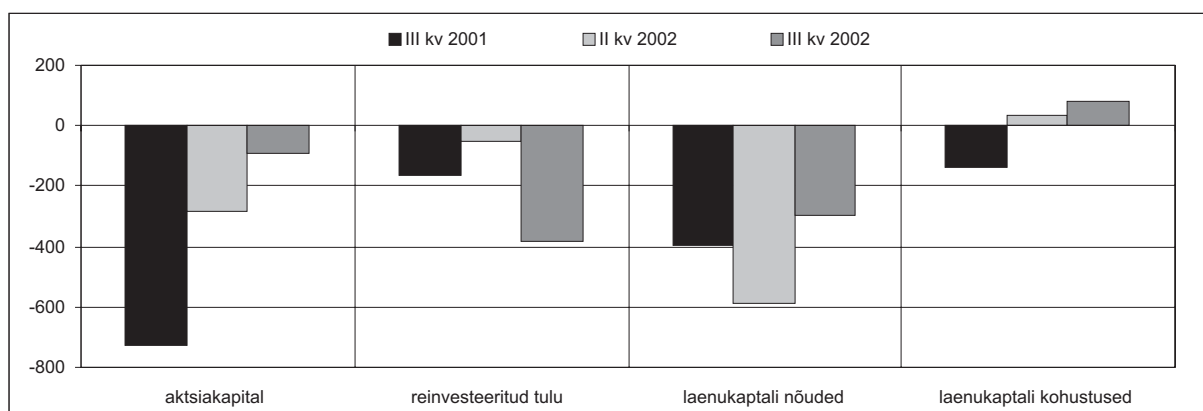


Joonis 14. Eestisse tehtud otseinvesteeringute struktuur riigiti 2002. aasta III kvartalis (mln kr)



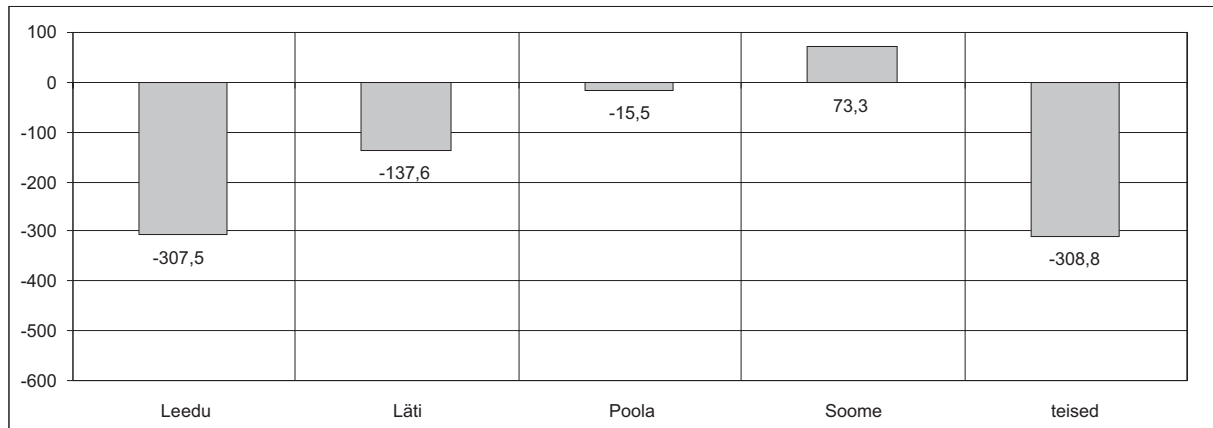
Joonis 15. Eestisse tehtud otseinvesteeringute struktuur tegevusalati 2002. aasta III kvartalis (mln kr)

Sarnaselt otseinvesteeringute sissevoolule oli ka väljavoolu puhul suurima osatähtsusega kasumi suurenemine. Enam kui pool **välismaale paigutatud otseinvesteeringutest** moodustas reinvesteeritud tulu. Laenukapitali väljavool moodustas tütar(sidus)ettevõtjatesse paigutatud investeeringutest 30% kahanedes märgatavalt eelmise perioodiga võrreldes. Märkimisväärselt kasvasid lühiajalised nõuded tütar(sidus)ettevõtjatele. Aktsiakapitali juurdekasv jäi käesoleva aasta esimese kvartali tasemele (vt joonis 16).

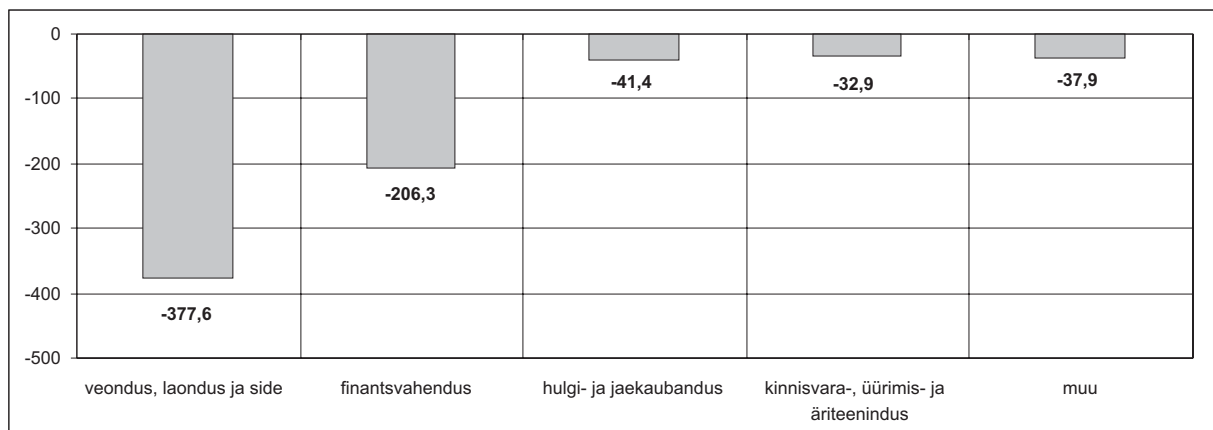


Joonis 16. Välismaale tehtud otseinvesteeringute struktuur (mln kr)

Investeeriti traditsiooniliselt peamiselt Läti ja Leetu ning suurimad investorid olid veonduse, laonduse ja side äriühingud ning finantsvahendajad (vt joonised 17 ja 18).



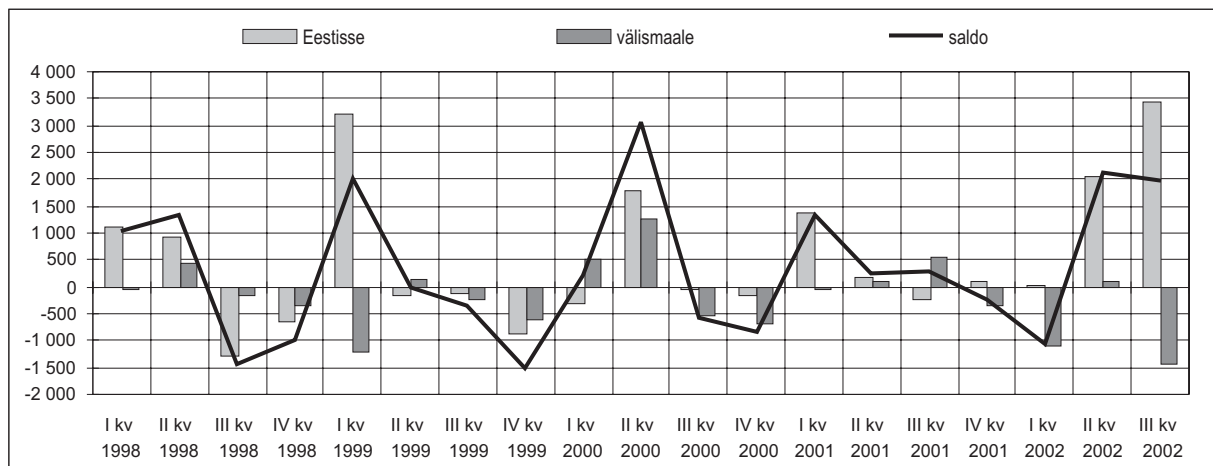
Joonis 17. 2002. aasta III kvartalis välismaale tehtud otseinvesteeringud riigiti (mln kr)



Joonis 18. 2002. aasta III kvartalis välismaale tehtud otseinvesteeringud tegevusalati (mln kr)

Portfelliinvesteeringud

Portfelliinvesteeringute netosissevool oli III kvartalis ligikaudu 2 miljardit krooni. Investeeringute positiivne saldo oli tingitud ulatuslikust kohustuste kasvust (vt joonis 19, tabel 17).



Joonis 19. Portfelliinvesteeringud (mln kr)

Tabel 17. Portfelliinvesteeringud väärtpaperite liigi ja majandussektorite järgi (mln kr)

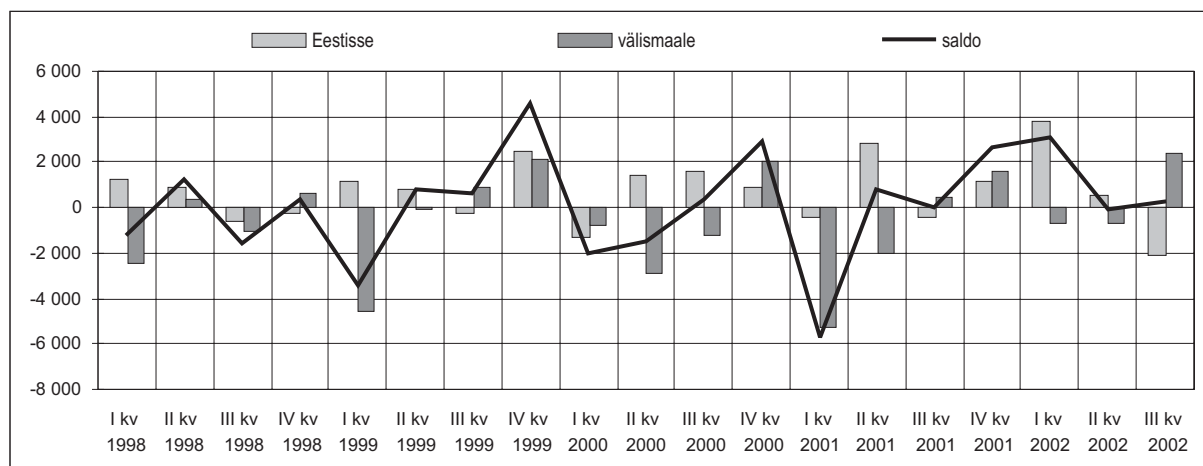
	Nõuded			Kohustused			Saldo		
	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2001	I kv 2002	III kv 2002	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002
Portfelliinvesteeringud kokku	546,8	83,5	-1 443,4	-248,2	2 034,7	3 426,5	298,6	2 118,2	1 983,1
sh omandiväärtpaperid	-30,9	74,5	-50,3	-143,7	517,0	-103,6	-174,6	591,5	-153,9
krediidasutused	3,4	-3,6	2,5	-160,4	187,4	-32,2	-157,0	183,8	-29,7
muud sektorid	-34,3	78,1	-52,8	16,7	329,6	-71,4	-17,6	407,7	-124,2
võlaväärtpaperid	577,7	9,0	-1 393,1	-104,5	1 517,7	3 530,1	473,2	1 526,7	2 137,0
keskpank							0,0		0,0
valitsussektor	125,9	-417,5	-844,7	0,0	1 507,6		125,9	1 090,1	-844,7
krediidasutused	525,9	-29,8	-97,9	-8,7	6,2	444,2	517,2	-23,6	346,3
muud sektorid	-74,1	456,3	-450,5	-95,8	3,9	3 085,9	-169,9	460,2	2 635,4

Portfelliinvesteeringud välismaal kasvasid 2002. a III kvartalis 1,4 miljardi krooni võrra. Valitsussektor paigutas vaadeldaval perioodil oma vabu vahendeid mitteresidentide poolt emiteeritud võlaväärtpaperitesse 845 miljoni krooni eest. Nõuete suurenemisele aitasid kaasa ka muu sektori ettevõtete omandi- ja võlaväärtpaperite ostud, vastavalt 50 ja 450 miljonit krooni.

Portfelliinvesteeringud Eestisse suurenesid kvartali jooksul 3,4 miljardi krooni võrra. Erakordselt suure kapitali sissevoolu sellises vormis tingisid energeetikasektori ja krediidasutuste mõningad võlakirja-emissioonid.

Muud investeeringud

Muude investeeringute sissevool ületas nende väljavoolu 269 miljoni krooniga. III kvartalis vähenesid muude investeeringute nõuded 2,4 miljardi ja kohustused 2,1 miljardi krooni võrra (vt joonis 20, tabelid 18 ja 19).



Joonis 20. Muud investeeringud (mln kr)

Tabel 18. Muud investeeringud kapitali liigi järgi (mln kr)

	Nõuded			Kohustused			Saldo		
	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002
Muud investeeringud kokku	481,0	-664,7	2 367,6	-433,7	552,5	-2 098,3	47,3	-112,2	269,3
sh kaubanduskrediit	292,2	-202,2	-484,5	-417,4	876,8	869,3	-125,2	674,6	384,8
laenud	-69,4	1 540,2	-332,8	750,0	-1 829,4	-1 919,2	680,6	-289,2	-2 252,0
hoiused	134,4	-1 410,9	2 725,4	-752,1	775,3	-760,9	-617,7	-635,6	1 964,5
muu kapital	123,8	-591,8	459,5	-14,2	729,8	-287,5	109,6	138,0	172,0

Muude investeringute nõuded vähenesid peamiselt tänu residentide hoiuste vähenemisele välismaistes krediidasutustes 2,7 miljardit krooni ning muude nõuete vähenemise tõttu 460 miljoni krooni. Eelpool mainitud hoiuste vähenemisele välismaal avaldasid enim mõju krediidasutused ja muu sektori ettevõtjad, kelle välisaktivite vähendamise tingitud kapitali sissevool ulatus III kvartalis 3,2 miljardi kroonini. Nõuete kasv toimus kaubanduskrediidi ja mitteresidentidele antud laenude osas vastavalt 480 ja 330 miljonit krooni.

Tabel 19. Muud investeringud tähtaja järgi (mln kr)

	Nõuded			Kohustused			Saldo		
	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002
Kokku	481,0	-664,7	2 367,6	-433,7	552,5	-2 098,3	47,3	-112,2	269,3
Pikaajaline kapital	487,1	95,5	-1 064,5	139,6	-169,4	-887,8	626,7	-73,9	-1 952,3
keskpank	2,9	-0,1	0,5				2,9	-0,1	0,5
valitsussektor				28,0	-565,0	-345,4	28,0	-565,0	-345,4
krediidasutused	28,8	-50,6	-225,3	40,9	374,1	17,3	69,7	323,5	-208,0
muud sektorid	455,4	146,2	-839,7	70,7	21,5	-559,7	526,1	167,7	-1 399,4
Lühiajaline kapital	-6,1	-760,2	3 432,1	-573,3	721,9	-1 210,5	-579,4	-38,3	2 221,6
keskpank	86,9	-64,5	6,7	68,3	-478,0	-616,4	155,2	-542,5	-609,7
valitsussektor	-463,9	-686,1	-470,2				-463,9	-686,1	-470,2
krediidasutused	1 118,6	336,4	3 127,8	-691,0	966,8	-1 362,8	427,6	1 303,2	1 765,0
muud sektorid	-747,7	-346,0	767,8	49,4	233,1	768,7	-698,3	-112,9	1 536,5

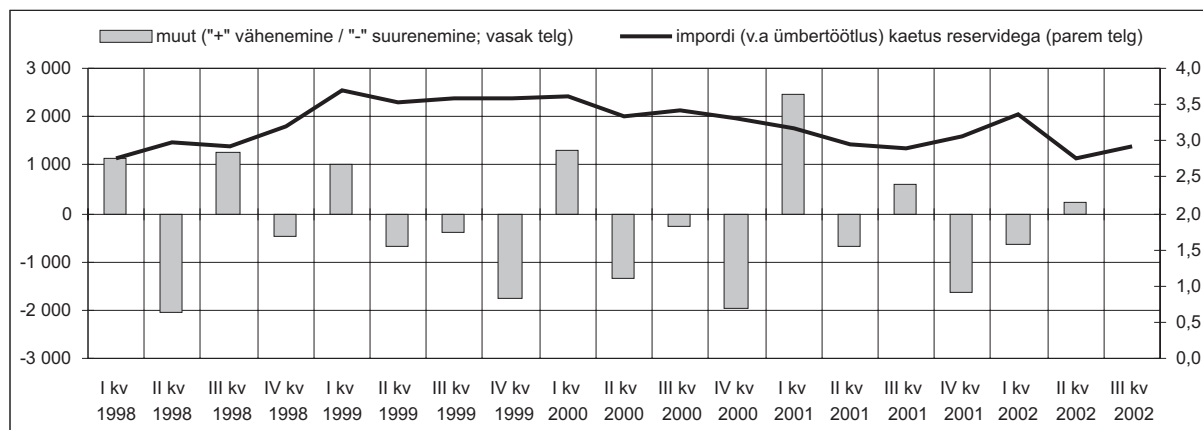
Muude investeringute kohustused vähenesid perioodi jooksul 2,1 miljardit krooni. Residentid vähendasid oma laenukohustusi mitteresidentide ees 1,9 miljardi krooni võrra, samuti vähenesid mitteresidentide hoiused Eesti krediidasutustes 760 miljonit krooni. Kohustuste poolelt suurenesid ainsana kaubakrediidikohustused – 870 miljoni võrra.

RESERVID

Maksebilanss tervikuna jäi 2002. a III kvartalis tasakaalu ning Eesti Panga kulla- ja välisvaluutareservid kasvasid 26 miljoni krooni võrra (vt tabel 20). Kuna kaupade import kahanes eelmise kvartaliga võrreldes, siis impordi kaetus reservidega suurenes minimaalselt (vt joonis 21).

Tabel 20. Reservide muutuse struktuur

	mln kr			Osatähtsus (%)		
	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002
Kuld	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sularaha ja hoiused	400,0	943,4	-829,8	67,7	417,6	3 155,1
Väärtpaberid	191,2	-717,3	805,1	32,4	-317,5	-3 061,2
omandiväärtpaberid				0,0	0,0	0,0
võlakirjad	248,7	-891,5	-203,9	42,1	-394,6	775,3
rahaturuinstrumendid	-57,5	174,2	1 009,0	-9,7	77,1	-3 836,5
Muud nõuded	-0,2	-0,2	-1,6	0,0	-0,1	6,1
Kokku	591,0	225,9	-26,3	100,0	100,0	100,0



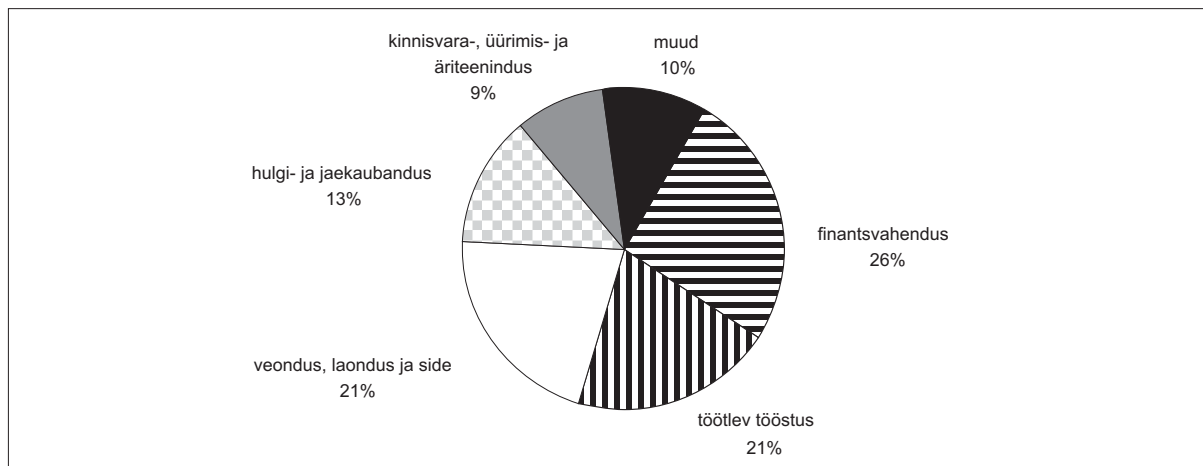
Joonis 21. Kulla- ja välisvaluutareserve muud (mln kr) ja impordi kaetus reserveidega (kvartalites)

EESTI RAHVUSVAHELINE INVESTEERIMISPOSITSIOON JA VÄLISVÕLG 30. septembril 2002

2002. a kolmanda kvartali lõpuks ulatusid kõik Eestisse tehtud välisinvesteeringud 119,7 miljardi kroonini, millest 51,7% ehk 61,9 miljardit krooni moodustasid otseinvesteeringud, mis oma põhiosas välisvõlga ei suurenda (vt tabel 21). Välisotseinvestorid on enam kapitali paigutanud finantsvahendusse (26% otseinvesteeringutest), veondusse, laondusse ja sisesse (21%) ning töötlevasse tööstusesse (21%; vt joonis 22). Põhiline osa otseinvesteeringutest on tulnud Rootsist (41%) ja Soomest (26%; vt joonis).

Lisaks otseinvesteeringutele on Eestisse olulisel määral kapitali paigutatud muude investeeringute (laenud, deposiidid jm) vormis (32%) ja portfelliinvesteeringutena (16%). Kvartali jooksul on kõige enam suurenenud portfelliinvesteeringud pikaajaliste võlaväärtpaberite kujul.

Eesti investeeringud välisriikidesse moodustasid kolmanda kvartali lõpuks 59,6 miljardit krooni. Suurema osa sellest moodustasid laenud, deposiidid ning keskpanga kulla ja välisvaluuta reservid. Otseinvesteeringute osatähtsus kõigist välismaale tehtud investeeringutest on 16%. Eesti investorite jaoks eelistatumad majandussektorid on finantsvahendus (39% kõigist otseinvesteeringutest välismaale), veondus, laondus ja side (22%) ning kinnisvara-, üürimis- ja äriteenindus (17%; vt joonis 24). Riigiti on kõige enam otseinvesteeringuid tehtud Leetu (42%) ja Lätti (33%; vt joonis 25).

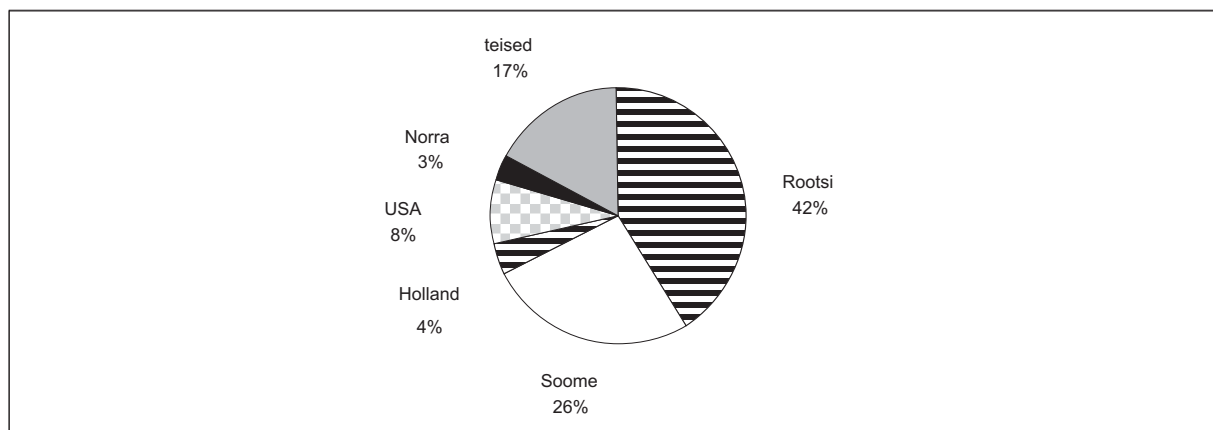


Joonis 22. Otseinvesteeringupositsioon Eestis tegevusalati 30. septembril 2002

Tabel 21. Eesti rahvusvaheline investeerimispositsioon (mln kr)¹

	30.06.02	Osatähtsus (%)	30.09.02	Osatähtsus (%)
VÄLISNÕUDED (VÄLISAKTIVA)				
Otseinvesteeringud välismaal	8 945,1	15,0	9 785,7	16,4
Aksia(osa)kapital ja reinvesteeringud tulud	5 494,0	9,2	5 999,7	10,1
Muu kapital	3 451,1	5,8	3 786,0	6,4
Portfelliinvesteeringud välismaal	8 675,1	14,5	10 124,5	17,0
Omandiväärtpaberid	389,4	0,7	404,5	0,7
Võlaväärtpaberid	8 285,7	13,9	9 720,0	16,3
Pikaajalised	5 255,2	8,8	6 509,0	10,9
Lühiajalised	3 030,5	5,1	3 211,0	5,4
Tuletisinstrumendid	175,4	0,3	179,3	0,3
Muud investeeringud välismaal	27 177,5	45,5	24 766,1	41,6
Kaubanduskrediit	5 317,7	8,9	5 873,2	9,9
Laenud	8 828,7	14,8	9 231,4	15,5
Pikaajalised	3 649,9	6,1	4 711,5	7,9
Lühiajalised	5 178,8	8,7	4 519,9	7,6
Hoiused	11 594,3	19,4	8 686,3	14,6
Muud nõuded	1 436,8	2,4	975,2	1,6
Reservid	14 772,9	24,7	14 740,4	24,7
VÄLISNÕUDED KOKKU	59 746,0	100,0	59 596,0	100,0
VÄLISKOHUSTUSED (VÄLISPASSIVA)				
Otseinvesteeringud Eestis	61 349,0	51,3	61 882,0	51,7
Aksia(osa)kapital ja reinvesteeringud tulud	48 542,7	40,6	49 065,1	41,0
Muu kapital	12 806,3	10,7	12 816,9	10,7
Portfelliinvesteeringud Eestis	17 060,3	14,3	19 087,9	15,9
Omandiväärtpaberid	9 413,3	7,9	7 911,2	6,6
Võlaväärtpaberid	7 647,0	6,4	11 176,7	9,3
Pikaajalised	7 590,1	6,4	11 155,3	9,3
Lühiajalised	56,9	0,0	21,4	0,0
Tuletisinstrumendid	118,1	0,1	121,5	0,1
Muud investeeringud Eestis	40 981,7	34,3	38 603,9	32,3
Kaubanduskrediit	7 163,4	6,0	8 052,8	6,7
Laenud	20 303,6	17,0	18 314,6	15,3
Pikaajalised	16 459,2	13,8	15 627,4	13,1
Lühiajalised	3 844,4	3,2	2 687,2	2,2
Hoiused	10 215,3	8,5	9 454,4	7,9
Muud kohustused	3 299,4	2,8	2 782,1	2,3
VÄLISKOHUSTUSED KOKKU	119 509,1	100,0	119 695,3	100,0
RAHVUSVAHELINE NETOINVESTIIMISPOSITSIOON	-59 763,1		-60 099,3	
sh lühiajaline positsioon	1 387,5		-2 434,7	
pikaajaline positsioon	-61 150,6		-57 664,6	

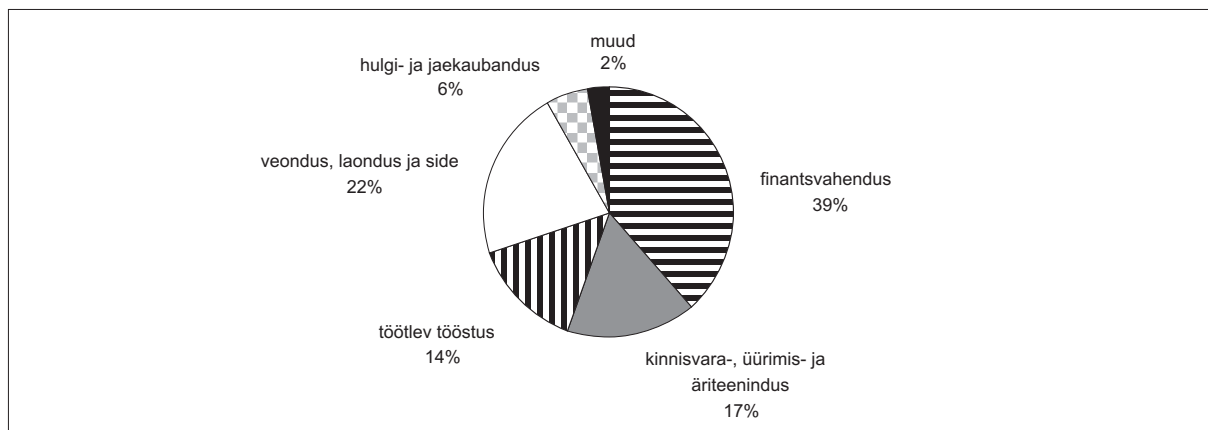
¹ Vastavalt täiendava informatsiooni laekumisele on korrigeeritud eelnevate perioodide andmeid.



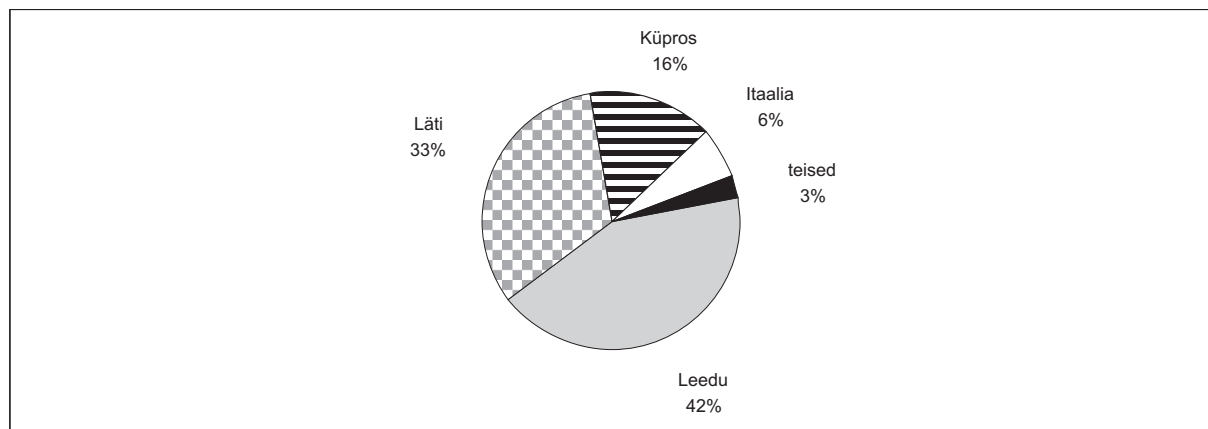
Joonis 23. Otseinvesteeringupositsioon Eestis riigiti 30. septembril 2002

Väliskohustuste ülekaalu tõttu oli Eesti netoinvesteeringu positsioon kolmanda kvartali lõpul 60,1 miljardi krooni ulatuses negatiivne.

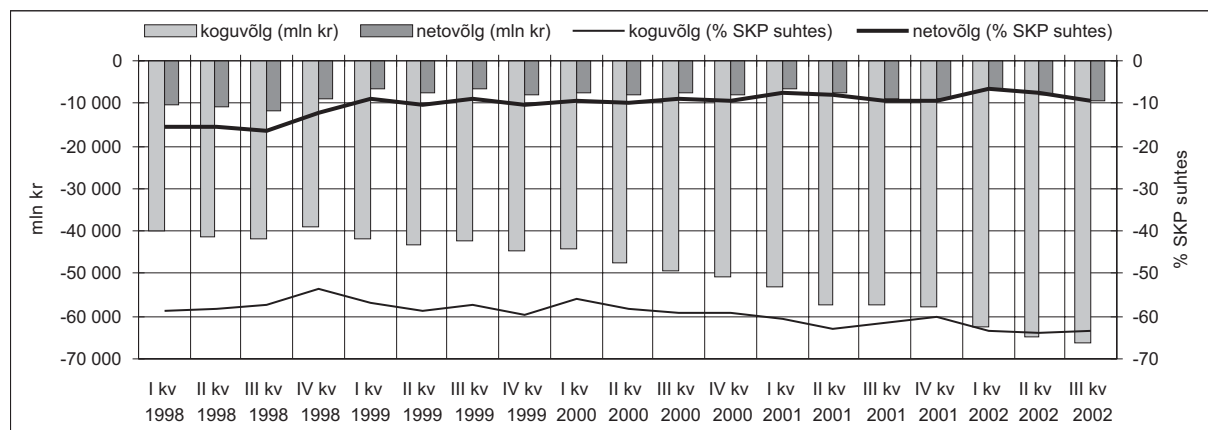
Eesti kõigi sektorite võlakohustused olid 30. septembri seisuga 66,2 miljardit krooni (63,5% viimase nelja kvartali SKP suhtes; vt tabel 22) ja Eesti netovälisvõlg (võla iseloomuga välisnõuete ja -kohustuste vahe) 9,6 miljardit krooni (9,2% viimase nelja kvartali SKP suhtes). Eesti kogu- ja netovälisvõla dünaamikat vt joonisel 26.



Joonis 24. Eesti otseinvesteeringu positsioon välismaal tegevusalati 30. septembril 2002



Joonis 25. Eesti otseinvesteeringu positsioon välismaal riigiti 30. septembril 2002



Joonis 26. Eesti majanduse bruto- ja netovälisvõlg (vasak telg) ja % SKP suhtes (parem telg)

Tabel 22. Välisvõlg (mln kr)

	30.06.02	%	30.09.02	%
VÕLAKOHUSTUSED				
Lühiajalised	23 374,0	36,0	21 824,1	33,0
Valitsussektor	0,0	0,0	0,0	0,0
Keskpank	915,8	1,4	5,3	0,0
Krediitiasutused	13 678,6	21,1	12 280,3	18,6
Muud sektorid	8 779,6	13,5	9 538,5	14,4
Pikaajalised	41 489,5	64,0	44 373,9	67,0
Valitsussektor	3 766,6	5,8	3 408,8	5,1
Keskpank	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediitiasutused	9 228,9	14,2	9 726,1	14,7
Muud sektorid	28 494,0	43,9	31 239,0	47,2
KOGU VÄLISVÕLG	64 863,5	100,0	66 198,0	100,0
VÕLANÕUDED				
Lühiajalised	41 276,1	72,3	37 950,2	67,1
Valitsussektor	2 923,7	5,1	3 295,3	5,8
Keskpank	14 734,7	25,8	14 702,6	26,0
Krediitiasutused	13 646,2	23,9	10 649,1	18,8
Muud sektorid	9 971,5	17,5	9 303,2	16,4
Pikaajalised	15 797,5	27,7	18 619,4	32,9
Valitsussektor	1 721,9	3,0	2 566,6	4,5
Keskpank	12,8	0,0	12,4	0,0
Krediitiasutused	1 175,8	2,1	1 382,5	2,4
Muud sektorid	12 887,0	22,6	14 657,9	25,9
VÕLANÕUDED KOKKU	57 073,6	100,0	56 569,6	100,0
NETOVÄLISVÕLG				
Lühiajaline	17 902,1		16 126,1	
Valitsussektor	2 923,7		3 295,3	
Keskpank	13 818,9		14 697,3	
Krediitiasutused	-32,4		-1 631,2	
Muud sektorid	1 191,9		-235,3	
Pikaajaline	-25 692,0		-25 754,5	
Valitsussektor	-2 044,7		-842,2	
Keskpank	12,8		12,4	
Krediitiasutused	-8 053,1		-8 343,6	
Muud sektorid	-15 607,0		-16 581,1	
NETOVÄLISVÕLG KOKKU	-7 789,9		-9 628,4	

KLIENTIDE RAHVUSVAHELISED TEHINGUD EESTI PANGANDUSSÜSTEEMI VAHENDUSEL

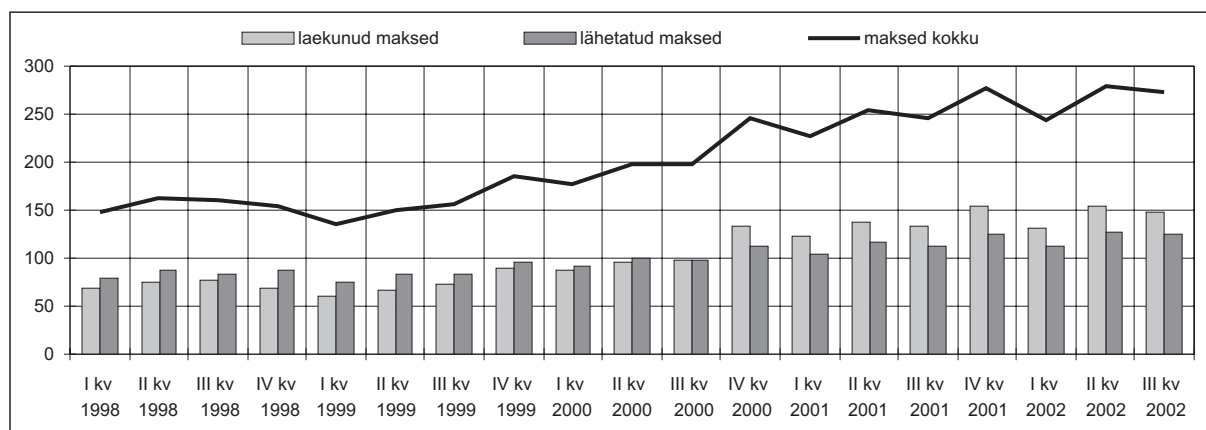
Tehingute arv ja käive

Rahvusvaheliste maksete³ arv vähenes 2002. a III kvartalis võrreldes eelmisega nii laekunud kui ka lähetatud maksete osas (vt tabel 23 ja joonis 27). Laekunud maksete arv vähenes 3%, lähetatud maksete arv vaid 1%. Võrreldes eelmise aasta sama perioodiga, kasvas laekunud ja lähetatud maksete arv sarnaselt rohkem kui kümnendiku.

³ Rahvusvahelised maksed ei sisalda residentide omavahelisi ja mitteresidentide omavahelisi tehinguid.

Tabel 23. Rahvusvaheliste maksete arv

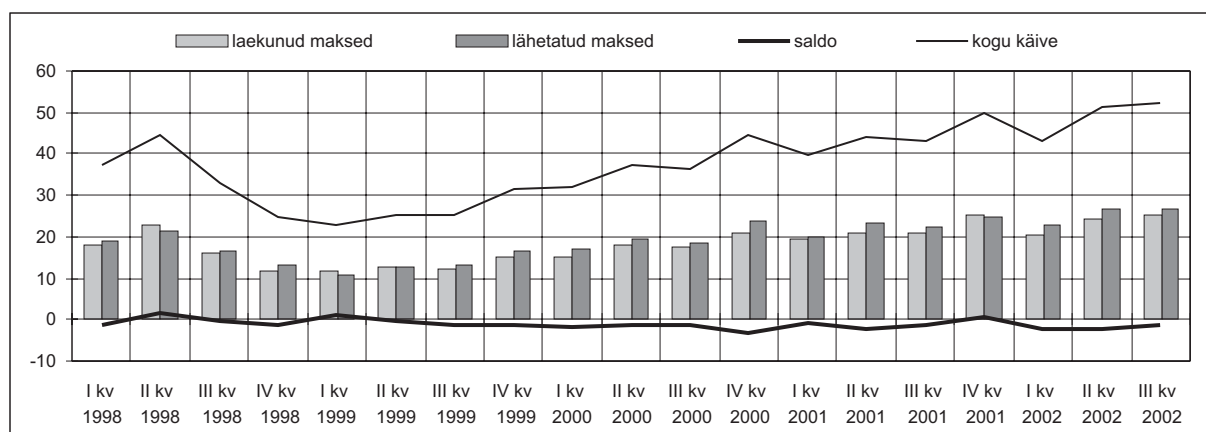
	tuh tk			Muut (%)	
	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2002/ II kv 2002	III kv 2002/ III kv 2001
Laekunud maksed	133	153	148	-3	12
Lähetatud maksed	113	126	125	-1	11
Kokku	246	279	273	-2	11


Joonis 27. Rahvusvaheliste maksete arv (tuh tk)

Vaatamata maksete arvu vähenemisele 2002. a III kvartalis, suurenes krediitiasutuste klientide poolt teostatud rahvusvaheliste laekunud maksete käive 4%. Lähetatud maksete käive jäi II kvartali tasemele. Möödunud aasta III kvartali suhtes suurenes laekunud ja lähetatud maksete käive võrdselt 21% (vt tabel 24 ja joonis 28). Laekunud maksete keskmine suurus kasvas 2002. a III kvartalis 170 500 kroonini, lähetatud maksete keskmine suurus (215 100 krooni) ei muutunud oluliselt (2002. a II kvartalis vastavalt 159 300 ja 212 500 krooni).

Tabel 24. Rahvusvaheliste maksete käive

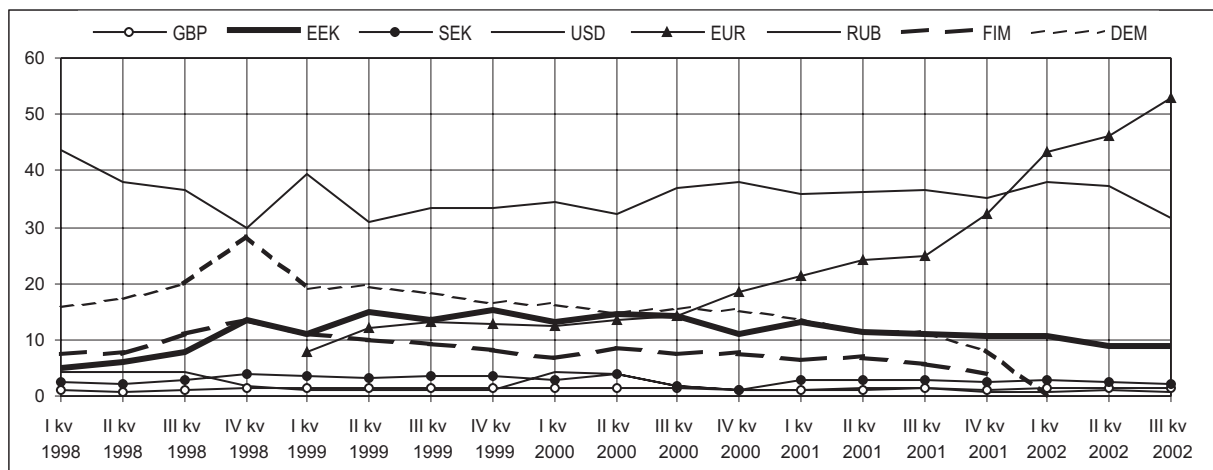
	mld kr			Muut (%)	
	III kv 2001	II kv 2002	III kv 2002	III kv 2002/ II kv 2002	III kv 2002/ III kv 2001
Laekunud maksed	21,0	24,4	25,3	4	21
Lähetatud maksed	22,1	26,8	26,8	0	21
Kokku	43,1	51,2	52,1	2	21


Joonis 28. Rahvusvaheliste maksete käive ja saldo (mld kr)

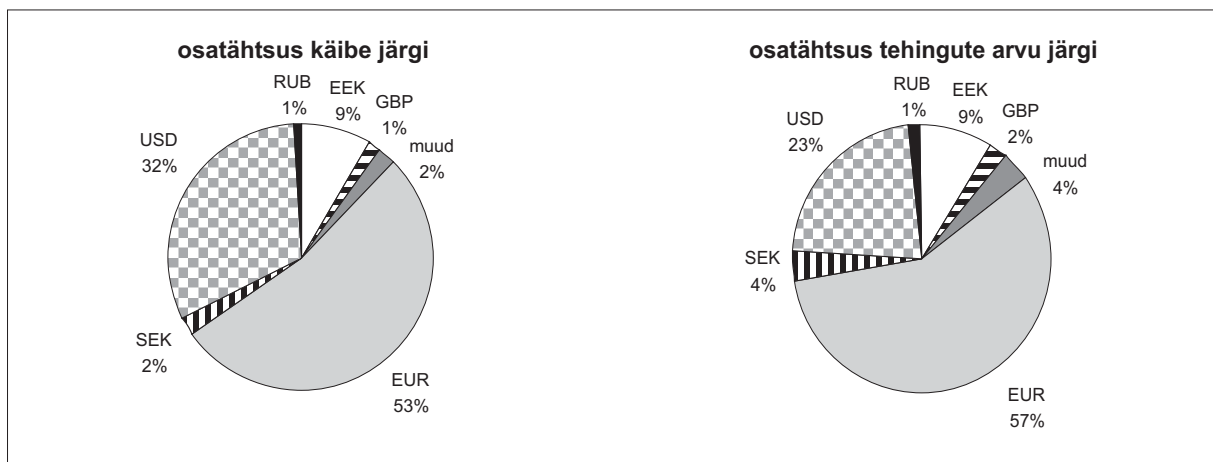
Valuutade kasutamine⁴

Eesti krediidiastutuste poolt 2002. a III kvartalis rahvusvahelistes maksetes kasutatud peamiste valuutade järjestuses käibe järgi suurenes euro osatähtsus kvartaliga 7 protsendipunkti, moodustades juba 53% kogukäibest (vt joonised 29 ja 30). Euro osatähtsuse tõus vähendas Ameerika dollari kasutamist maksete sooritamisel (32%) 5 protsendipunkti. Eesti krooni osatähtsus jäi II kvartali 9% tasemele. Teiste enamkasutatud valuutade osakaal jäi samuti eelmise kvartaliga samale tasemele. Rootsi krooni kasutati 2% kogukäibest, Suurbritannia naela ja Vene rubla võrdselt 1%. Ülejäänud valuutade osa kokku moodustas vaid 2% käibest.

Eurodes sooritatud maksete arv suurenes 2002. a III kvartalis 2 protsendipunkti ja moodustades üle poole tehingute arvust. Ameerika dollarit kasutati 1 protsendipunkti vähem kui eelmises kvartalis (23%). Eesti krooni kasutati maksete sooritamisel 10% nagu II kvartaliski. Ülejäänud valuutade osatähtsus tehingute arvu järgi kvartaliga ei muutunud, Rootsi krooni kasutati maksete sooritamisel endiselt 4%, Vene rubla 1%, Suurbritannia naela 2% ja kõiki ülejäänud valuutasid kokku 4%.



Joonis 29. Valuutade kasutamine rahvusvahelistes maksetes (%)



Joonis 30. Valuutade kasutamise osatähtsus käibe ja tehingute arvu järgi (%)

⁴ Valuutade lõikes analüüsi tehes on kogumist välja jäetud tehingud alla 100 000 Eesti krooni, kuna viimased on Eesti Pangas olevas statistikas üksnes Eesti kroonides, ning nende kaasamine moonutaks üldpilti oluliselt.